

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravištvo in uredništvo »DOMOVINA«, Ljubljana,
Puccinjeva ulica št. 5, II. nad., telefoni 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 6.— L., polletno
12.— L., celoletno 24.— L. — Posamezna številka
60 cent.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Kako se v Afriki razvijajo boji, nam pričuje vojno poročilo Glavnega stana Italijanskih Oboroženih Sil z dne 26. aprila, ki pravi:

Na južni tuniški fronti so se zrušili sovražnikovi krajevni napadi ob takojšnjem odporu naših oddelkov. Trajno močan pritisk sovražnika v zapadnem odseku je bil vztrajno vzdržan v hudih borbah, v katerih sta italijansko in nemško letalstvo pomagali brez prenehanja in uspešno.

Angleško-ameriško letalstvo je včeraj izgubilo 12 letal, izmed katerih so jih 7 sestrelili lovci, 5 pa uničilo protiletalsko topništvo. V ogorčenih borbah zadnjih dni so se posebno odlikovale naslednje nemške edinice: 10. oklopna divizija, 2. bataljon 443. polka oklopnih grenadirjev in lovski bataljon letalstva. Naša letala so v cirenaiških vodah prestregla močno zavarovan konvoj in s torpedi zadela dve trgovski ladji po 8000 in 5000 ton. Sovražna letala so včeraj popoldne preletela kraje v Siciliji ter metala bombe in zažigalne bombe. Nekatera poslopja so bila poškodovana, ena oseba pa ubita v Licati (Agrigento). Področje Cagliarija (Sardinija) je bilo davi v zgodnjih urah cilj napada. Število žrtev še ni ugotovljeno. Štiri naša letala se niso vrnila s bojnih operacij zadnjih dni.

Isti dan je bilo objavljeno naslednje nemško vojno poročilo:

Z vzhodne fronte ne poročajo o nobenem pomembnem bojnem delovanju. Pred kavkaško obalo so potopile lahke nemške pomorske oborožene sile sovražni brzi torpedni čoln, poškodovale več drugih in zažgale 1 parnik.

Obrambna bitka na tuniški zapadni fronti se nadaljuje z nezmanjšano silovitostjo.

Kljub veliki številčni premoči je bil sovražniku tudi včeraj onemogočen vsak uspeh s prodorom. Vdori strujenih oklopnih sil so bili preprečeni, sovražnik pa no ogorčenih borbah vržen nazaj s hudimi izgubami oklopnih voz. Podnevi in ponoči so bili močni oddelki letalstva nad sovražnikom ter so napadali izhodščne postojanke oklopnih voz, baterije in kolone čet z bombami in ostalim orožjem. V letalskih bojih in po protiletalskem topništvu je bilo uničenih 12 sovražnih letal. Pogrešata se dve lastni lovski letali.

V zadnjih dnevih so se na žariščih bojev z zgledno borbenostjo in neustrašeno hrabrostjo posebno odlikovale in prekrizale naše sovražnika v prodor 10. oklopna divizija, divizija Hermana Göringa in 754. polk grenadirjev.

Nadalje je bilo na veliko nedeljo objavljeno nemško izredno poročilo, ki pravi: Podmornica pod poveljstvom ladijskega poročnika v. Bülowa je

potopila sredi severnega Atlantika ameriško nosilko letal »Ranger«, ki je nadzorovala pota konvojev preko Atlantika.

Hitler je odlikoval ladijskega poročnika v. Bülowa kot 234. vojaka nemških oboroženih sil s hrastovim listom k viteškemu križcu reda Železnega križa. Nosilka letal »Ranger« s 14.500 tonami, ki je bila zgrajena kot nosilka letal navzlic majhni tonaži, je nosila 72 letal. Dolga je bila 221,9 m, široka pa 24,5 m. Oborožena je bila s osmimi 127 milimetrovskimi protiletalskimi topovi in s 40/40 mm veččevnimi protiletalskimi strojnicami. Njena brzina je znašala 29,2 milj na uro, njena posadka pa je štela v mirnem času 1016 moških.

Iz Moskve javljajo, da je bil

maršal Šapošnikov, šef glavnega stana sovjetske vojske, razrešen poslov in nadomeščen s maršalom Vasiljevskim.

Za popolno obdelavo kmetijskih zemljišč

Smatrajoč za potrebno, da se kmetijska zemljišča v pokrajini popolnoma in izčrpno izkoristijo za proizvodnjo in oskrbo, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino izdal naredbu o obveznosti popolne obdelave kmetijskih zemljišč zaradi oskrbovanja, ki je objavljena v »Službenem listu« 21. aprila in je stopila v veljavo z dnem objave, ko so bile obenem razveljavljene vse nje nasprotujoče ali z njo nezdružljive določbe.

Vsa kmetijska zemljišča v pokrajini, ki se dajo uspešno obdelovati, se morajo izčrpno in umno obdelati. Lastniki so zato zavezani poskrbeti, da se ta zemljišča kar najbolje obdelajo, ne da bi se kaj neupravičeno in na škodo opuščalo ali odlašalo. Če lastnikov ni, ker so odsotni ali iz kakršnega koli razloga ne morejo poskrbeti za obdelavo svojih kmetijskih zemljišč, zadeva ta obveznost njih domače, ki biva v pokrajini.

Če bi lastniki za obdelovanje sposobnih kmetijskih zemljišč ali njih domači ne spoznili ali ne mogli spozniti obveznosti iz prednjega člena,

so okrajni civilni komisariji pooblašteni izdati odlok, s katerim se iz javnih ozirih zasežejo zapuščena ali zanemarjena zemljišča in se izročijo drugim v obdelavo. V odloku se pooblaste župan pristojnih občin, da izberejo tiste osebe, katerim se na prošnjo lahko odkažejo zasežena zemljišča proti plačilu primerne odškodnine lastnikom. Odškodnino določi ravnateljstvo kmetijske in veterinarske službe pri Visokem komisariatu ob koncu vsakega kmetijskega leta. Zoper zasežni odlok je dopustna v 15 dneh od vročitve pritožba na Visokega komisarja, ki odloči dokončno.

Lastniki, če so ti odsotni, pa njih domači, ki bi brez opravičenih razlogov opustili ali zanemarili vzdrževanje, obdelavo ali ukoriščenje zemljišč, važnih za kmetijsko proizvodnjo pokrajine, tako da bi oškodovali njene proizvajalne potrebe, se kaznujejo po postopku iz navedbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 z zaporom do dveh mesecev in v denarju do 5000 lir, nekvarno zasegi zemljišč brez pravice do odškodnine.

Krompir poznamo šele 400 let

Krompir, tolikanj važno hranivo v vojni in miru poznamo v Evropi šele okrog 400 let. To da dobro se je razširil šele v zadnjih stoletjih. Točni zgodovinski datumi niso ugotovljeni. Znano je le, da so krompir prinesli v Evropo v XV. stoletju španski menihi. In sicer okrog leta 1550. Domovina krompirja je na dolgi verigi Kordilierov, kjer baje raste še vedno divji krompir. Pridelovali so ga v Čileju že zdavnaj preden je bil znan v Evropi.

V začetku je veljal krompir v Evropi za botanično posebno in nikakor za kulturno, kmetijsko rastlino. Najprej so ga poznali v Španiji in Italiji. V Nemčiji so ga poznali pod vladjo Karla V. Na Irskem so ga dobili po zaslugi Hawkinsa okrog l. 1583. Irsko imenujemo zaradi tega, ker je zgodovina Ircev tesno povezana z zgodovino krompirja. Ko je namreč pozneje krompir na Irskem začela uničevati rastlinska bolezen (Phytophthora infestans), je postal obstoj velikega dela prebivalstva ogrožen; ljudem je grozila lakota in začeli so se izseljevati v množicah v Ameriko. Menda to velja do neke mere tudi za nekatere druge dežele, kjer ni bil krompir še dobro razširen, odnosno, kjer ga še niso znali pridelovati dovolj uspešno in se je kmalu začela kazati neugodna posledica preobliudenosti.

V Italiji so priporočali pridelovanje krompirja že leta 1623. Vendar se je krompir začel uveljavljati v Evropi kot kmetijska rastlina šele v 18. stoletju. Človeštvo so morale prej tepsti lakote, da so ljudje umirali od gladi v množicah, preden so bili premagani predsodki proti krompirju in druge težave pridelovanja, prevažanja itd. Se dandanes, ko se lahko poslužujemo mnogo boljših prometnih sredstev in ko sodobna trgovina lahko prevzame najtežje naloge razpečavanja blaga, ni mogoče tako hitro uvesti nove kulturne rastline. Računati je namreč treba s pridelovalcem. Kmetje so po naravi neza-

upljivi. Kmet tudi sam na sebi ne more uvažati novih rastlin zgolj na priporočanje, saj je že težava z nabavo semena. Razen tega pa kmet tudi noče delati tveganjih poskusov in se šele učiti, kako je treba negovati dotlej nepoznano rastlino. Ko tožimo nad starokopitnostjo kmeta, moramo tudi upoštevati, da kmet nima nikdar preveč zemlje; to se pravi vsak kosček zemlje je že določen za neki namen. Kaj naj torej opusti, če naj začne pridelovati neki novi pridelek? Z uvajanjem novosti je težava tudi zaradi tega, ker nova kulturna rastlina pod novimi podnebnimi pogoji v začetku ne more dati mnogo pridelka. V začetku so zelo slabi uspehi, kar buči med pridelovalci še tem večje nezaupanje.

Zato se dandanes ne smemo čuditi, če so se naši prednamci tako branili krompirja. Kako bi naj dokazali kmetom, da krompir dobro rodi, če ga ni še nihče delil v tistem kraju? Tedaj so bili kmetje še bolj starokopitni. Če je veljal krompir dolgo čelo, da je strupen, je tudi to razumljivo. Krompir v resnici vsebuje nekatere strupene snovi, alkaloida, kakor vse solanaceje. Krompir spada v družino solanacej kakor n. pr. paradižniki, tobak, beladona, melancani itd. Toda strupene snovi vsebuje zelena rastlina in njen zgornji sad. Latinsko, znanstveno ime krompirja je Solanum tuberosum.

Kakor rečeno je bil krompir v začetku v Evropi botanična posebnost. Gojili so ga na botaničnih vrtovih. Pretakla so čela stoletja, preden se je krompir preselil z botaničnih vrtov na polja. Najprej so ga začeli uživati v Španiji, odnosno na Nizozemskem, ki je bilo tedaj pod Španijo. Nizozemci slove še dandanes kot najboljši pridelovalci krompirja. V Angliji so začeli jesti krompir l. 1565, na Irskem l. 1584, v Italiji pa najbrž že prej, čeprav se tudi tu ni razširil tako kmalu kot kmetijska rastlina. V Nemčiji je prispel iz Italije. L. 1587. so ga gojili na bota-

Istočasno javljajo iz New Yorka, da bi se Roosevelt rad sestal s Stalinom, vendar se ta izgovarja sestanku in da je zadržano sklenil, da ne bo zapustil svoje države.

Najnovejšo poročilo iz Moskve sporoča, da je

Moskva prekinila stike s poljsko vlado v Londonu.

Ki ji predseduje general Sikorski. Kakor znano, je bilo pri Katinu, ki ga imajo zdaj Nemci v svoji posesti, odkrito velikansko grobišče, kjer so Rusi pobili in pokopali na tisoče poljskih oficirjev in vojakov, zadevo je raziskala posebna

komisija mednarodnega Rdečega križa. Zaradi tega je prišlo do preloma med Mosko in med poljsko vlado. Poljski poslanik bo ta teden zapustil Rusijo.

Na Hrvaškem se je izvršila izpremema v zunanem ministertvu.

Za zunanjega ministra je bil imenovan dr. Mile Budak.

Ki je bil doslej hrvaški poslanik v Berlinu. Dosedanji zunanji minister dr. Mladen Lorković ohrani naslov ministra in je imenovan za člana državnega sveta.

ničem vrtu v Breslavi, naslednje leto pa tudi že na Dunaju. Za živež so ga začeli pridelovati v Avstriji šele l. 1600., vendar tudi šele na malih površinah. V Nemčiji se je krompir začel nekoliko bolj širiti šele v prvi polovici 18. stoletja. L. 1765 je pa krompir znan že po vsej Nemčiji. V Rusiji se je krompir razširil po dol-

gih napornih prizadevanjih šele l. 1844., to se pravi, da ga pred sto leti niso še poznali. Zanimljivo vas bo, da tudi nemško ime krompirja »Kartoffel« ni izvirno. Izvira od italijanskega imena tartufoli. Slovenski naziv krompir pa izhaja iz nemškega »Grunbirne«, ponekod pa mu pravijo repa ali repica.

Naša vrtna dela v maju

Prišel je najlepši mesec v letu, maj. Pesniki ga opevajo kot mesec ljubezni. V resnici pa je to mesec najmarljivejšega dela, ko se moramo vsi čimbolj potruditi za vsakdanji kruh. Letos nam je vreme naklonjeno. Bilo je sicer že precej suše, toda po Veliki noči smo dobili spet nekaj dežja. Vse je v cvetju in razvoju. Dela ne manjka ne na vrtu, ne na polju, ne v sadovnjaku, ne v vinogradu.

Krompir že kali v zemlji. Zadnji teden aprila smo lahko posadili nekoliko pritrilnega fižola, presajati smo začeli na plano kolerabo, solato, rano zelje, ohrovt in por. Drugič smo že lahko pikirali paradižnike. Sadike po toplih gredah pritrdimo. Kdor je hotel saditi šparglje, se je moral lotiti tega dela v aprilu, ki je najugodnejši čas za to. Proti koncu meseca je bil čas, da smo pripravili zemljo za paradižnike, kumare, buče in melone. Vse to bomo pa sadili šele proti sredi maja. Za presajanje iglastega drevja je bil april najugodnejši čas. Prav tako je to bila doba za setev trave, za presajanje lončnic in razne- ga drugega vrtnega rastlinja. Zasaditi je bilo treba jagode. Proti koncu meseca smo prvič pokosili travo, vrt popolnoma posnažili in v osuli pota. Posvetili smo potrebno skrb zatiranju škodljivcev, ki jih letos po ugodni zimi ne manjka.

In zdaj je prišel maj — kakšna so naša opravila? Maja meseca dokončamo setve in saditve, ki jih še nismo opravili v aprilu. Nove pa so

setve kolerab, ohrovta, listnatega kapusa, zlasti pa fižola, redkve, kumar, buč in melon. Lahko sejemo že drugič korenček, solato, špinačo in redkvico. Presajamo pa rano zelje, karfižlo, por, solato, peso, zeleno, paradižnike in papriko. Po rabatah in po cvetličnih gredicah sadimo poletne cvetlice, ki smo jih vzgojili na topli gredi. Res je treba v vojnem času čimveč plodne zemlje na vrtu porabiti za hrano, toda ljubitelji cvetlic se težko odrečejo svojim ljubljankam. V drugi polovici maja pridejo na vrsto begonije, kane, muže in razne druge bolj občutljive rastline. Proti koncu maja postavimo na plano sobne cvetlice. Za drugo leto sejemo ta mesec vrtno nageljno, zlasti šeboj in zvončnice. Trajnice, ki so odevele, lahko presajamo.

Pritrilo drevje pinciramo in takoj zatremo listne ušice, čim se pokažejo. Tobačni izvleček, mazavo mlo in arborin vedno potrebujemo. Maja meseca se začne okopavanje in zalivanje. Zalivamo vedno s postano vodo, ki se je ogrela na soncu. Kadar so noči še hladne, zalivamo ob jutranjih urah. — To so v glavnem navodila našim vrtninarjem za mesec maj. Izredno toplo vreme, kakršno imamo letos, lahko spremeni red obdelave in vsak izkušeni vrtninar pač ravna po svoje. kakor mu kaže prilika in čas. Toda v splošnem so veljavna gornja navodila. Želimo samo, da bi letošnji pomladni trud prirodnih delovnih rok bil nagrajen s čim obilnejšo letino.

DOMAČE NOVICE

• **Manifestacije 9. maja.** Dan Vojske in dan Imperija bo letos 9. maja v vsej Italiji posebno svečano praznovan. Pred spomeniki in na grobovih padlih se bodo brale zadušnice ob navzočnosti predstavnikov vseh organizacij Stranke in Vojske. Ves dan bodo stale pred spomeniki lastne straže. Mestom, ki so najbolj prizadeta po sovražnih letalskih napadih, bo izročena častna diploma. V glavnih mestih pokrajin bodo bojevnikom sedanje vojne izročena odlikovanja in oznake Narodne bojevske zveze. Govorniki bodo obravnavali poglavje o Italiji in Afriki. Med manifestacije se bo povsod počastil spomin padlih na afriški zemlji. Prvaki Stranke bodo z različnim tolažilnim in podpornim materialom obiskali čete na raznih bojiščih. Po vseh občinah Italije bodo prireditve za ranjence in bojevnike.

• **Nagrada za rojstvo dvojčkov.** Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncem Antonu in Karolini Fabjan, Ljubljana, Celovška cesta 43, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado 100 lir.

• **69. rojstni dan slavnega italijanskega izumitelja Marconija** je bil praznovan na veliko počastno nedeljo v vsej Italiji. Tudi pri nas so z vseh javnih poslopij visele zastave. Listi so praznovali Marconija kot neumrlega predstavnika znanosti in izumiteljstva Italijanov. Posebno poudarjena je bila proslava v Boloni, kjer se je Marconi rodil. Številni venci so bili položeni v rojstni hiši in v mavzoleju, kjer je Marconi pokopan.

• **Velikonočne praznike** smo letos praznovali skromno in dostojno ob lepem vremenu. V Ljubljani so bili svečani obredi številno obiskani. Posebno svečan je bil obred v stolnici, kjer je imel škof g. dr. Rožman vzvišen govor, nakar jebral slavnostno mašo, po kateri je množici vernikov podelil papeški blagoslov. Obredu, ki ga je moistrojsko spremljala stolnična »Schola Cantorum«, je prisostvoval v uradni obleki Eksk. Visoki komisar, ki so ga spremljali gospe soroga, kvestor, poveljnik skupine karabinjerjev in ožji krog njegovih osebnih funkcionarjev. Predstojnik stolnega kapitlja je na pragu svetišča sprejel Visokega gosta, ki je sedel s soprogo na posebna rezervirana stola. Po svečanem opraviilu je Eksk. Gaziol stopil v zakristijo ter je izrekel škofu in kanonikom velikonočna voščila.

• **Smrt umetnika Riharda Jakopiča.** V starosti 74 let je v velikem tednu umrl v Ljubljani sloveči akademski slikar Rihard Jakopič, čigar ime je znano tudi daleč izven ožje domovine. Številne njegove umetnine krasijo zasebna stanovanja in javne galerije. Rihard Jakopič je bil po rodu Ljubljančan, kjer je tudi preživel večji del svoje dobe. Njegova smrt je samo še poglobila splošno spoštovanje do tega odličnega mojstra. Eksk. Visoki komisar je izrekel pokojni-

kovi družini sožalje ter poslal venec na mrtvaški oder. Nadalje je sporočil sožalje ljubljanski župan general Leon Rupnik. Ko je znameniti naš mojster na velik petek popoldne nastopil svojo poslednjo pot, ga je do groba spremlila vsa kulturna Ljubljana. V imenu naše Akademije znanosti in umetnosti se je od pokojnega člana poslovil predsednik vseuč. prof. dr. Milan Vidmar. V imenu Društva slovenskih likovnih umetnikov pa je ob grobu izpregovoril predsednik prof. Saša Santel.

• **V častiljivi starosti 95 let** je umrl v Hote-drič; na Notranjskem posestnik in bivši župan g. Franc Albrecht, oče znanega slovenskega književnika Ivana Albrehta. Bil je daleč na okrog znan in spoštovan. Časten mu bodi spomin. sorodstvu pa naše odkritosrečno sožalje!

• **V Odbor za propagando in turistično obvešanje o Ljubljanski pokrajini** so bili imenovani: fašist Carel Cherzi kot predsednik, fašist Gvidon Candrini kot predstavnik družbe Compagnia Italiana Turismo dr. France Ratej kot predstavnik Pokrajinskega poverjenstva za tujski promet, dr. Ciril Pavlin kot predstavnik Pokrajinskega odbora CONI, g. Jakob Birimiša kot predstavnik RACI, Ciril Maicen kot predstavnik združenja trgovcev ljubljanske pokrajine, dr. Milan Dular kot predstavnik Vzorčnega velesejma v Ljubljani in dr. Josip Pretnar kot predstavnik Slovenskega planinskega društva.

• **Sprememba predpisov za promet z motornimi vozili.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil: Promet z vsemi redno pooblaščenimi motornimi vozili je dovoljen ob delavrikih v mesecih november—marec od 7. do 19. ure v mesecih april—oktober pa od 6. do 20. ure.

• **Začasna vojna doklada poduradnikom.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednjo odločbo: Poduradniki obdržijo prejemke, ki so jih imeli 11. aprila 1941. Začasna vojna doklada se priznava v skupni višini 30% na temeljne prejemke od 1. julija do 30. novembra 1941 in v višini skupnih 43% od 1. decembra 1941. Ti poviški niso upoštevani za pokojnino.

• **Med najbolj čitanimi romani na svetu** je veliko delo svetovno znanega pisatelja Louisa Bromfielda »Prišlo je deževje«. V tem romanu nas pisatelj seznani z indijsko državo Rančipurjem, ki se duši v vročini strašnega indijskega poletja. Tam je le malo Evropecev: nekaj mislonarjev in nekaj strežnikov po bolnišnicah in šolah nekaj uradnikov in častnikov — vsi ti pa se kar izgube med množico Indijcev, ki se silno razlikujejo drug od drugega po verovanju in kulturi. Naposled, ob velikem deževju doleti Rančipur strašna nesreča, ko se porušijo ogromni jez nad električno centralo in se na tisoče ljudi utopi v povodnji. Roman »Prišlo je deževje« smo zdaj dobili tudi v slovenskem prevodu in sicer v založbi »Dobra knjiga«. Prvi del je pravkar izšel, drugi pa izide čez mesec dni. To znamenito delo lahko mirno priporočamo vsem ljubiteljem velikih romanov.

Nakazilo usnja čevljarjem

Pokrajinski svet korporacij bo nakazoval za mesec maj usnje ljubljanskim čevljarjem od 10. do 20. maja 1943—XXI, po 20. maju t. l. do konca meseca pa podeželskim. Čevljarji, ki imajo pravico na usnje tudi za pomočnike, morajo z zadnjim plačilnim nalogom Zavoda za socialno zavarovanje ali na drug verodostojen način dokazati, da pomočnike res zaposlujejo. Dalje morajo čevljarji na deželi v smislu izdanih naredb s potrdilom civilnega komisarijata ali s potrdilom pristojne karabinjerske postaje dokazati, da je njihovo obratovanje pod kontrolo italijanskih oboroženih sil. Tako potrdilo ne sme biti starejše od 14 dni. Podeželskim čevljarjem, ki bi se ne izkazali s takim potrdilom, se usnje ne bo nakazalo.

O porabi mora vsak čevljar voditi natančno evidenco. Izkazom o porabi usnja je posvečati večjo pozornost. V njih je treba izkazati vsako delo, pri katerem se je porabilo kaj usnja in označiti osebe tako natančno, da se more njihova identiteta, če je treba, brez nadaljnjih poizvedb takoj ugotoviti. Količina porabljenega usnja se ne sme sumarno izkazati, ampak za vsako delo posebej, tako da je tudi v tem pogledu kontrola vsak čas mogoča. Nepravilno je, ako se v teh izkazih označujejo nekatera dela sumarno, na primer ostalo usnje porabljeno za popravilo itd. Na izkazu o porabi za mesec april t. l. nakazanega usnja mora vsak čevljar tudi z lastnoročnim podpisom potrditi, da je navedeno usnje dejansko porabil. Obenem je treba izkazati, koliko mu ga je ostalo, dalje da nima na zalogi tudi nikakega drugega usnja. Čevljarji morajo ob nakazilu usnja predložiti za nove čevlje, katere so izdelali, tudi točke oblačilne izkaznice, katere morajo nalepiti in s štampiljko ali z lastnoročnim podpisom uničiti. Naposled se opozarjajo čevljarji, da za prebivalstvo v krajih, ki niso pod kontrolo italijanskih oboroženih sil, v smislu naredb ne smejo prevzeti nikakega dela.

• **Smrtna nesreča po naključju.** Na Uncu je 19-letni Matevž Punter pomagal fantom pred hišo blizu šole graditi poseben zid. Puško je bil za ta čas prislonec ob zid šole. Med šolskim odmorom se je približal fantom neki 12-letni šolar, ki je iz otroške radovednosti segel po orožju in sprožil. Krogla je zadela Matevža Punterja pod desno plečo in je šla skozi desno ključnico. Fantu so takoj nudili zdravniško pomoč in ga prepe-ljali v Logatec, kjer pa je čez pol ure izdihnil. Truplo so nato doma slesovno pokopali.

• **Zaplenjena** je bila vsa imovina upornika Albina Konjarja, ki se je rodil 1901 v Motniku, bival pa je v Ljubljani. Albin Konjar je bil 25. januarja letos obsojen zaradi udeležbe pri prevratni združbi na pet let ječe.

• **Cerkniški potok** so pričeli letošnjo pomlad regulirati. To naj bi pripomoglo, da ne bo več toliko povodnji, saj doslej skera ni bilo leta, da ne bi bili hudo prizadeti vsi, ki imajo svoje domačije v bližini Cerkniškega potoka.

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

II. OPIS VAŽNEJSIH ZDRAVILNIH RASTLIN

1. Bezeg

Črni bezeg je znan grm ali nizko, razraslo drevo, ki raste ob hišah, po vrtih in v mejah. Sivo lubje je na starih vejah razpokano, na mlajših pa gladko in posejano z rjavimi bradavicami. Listi so lihopernati s 5—7 listki in stoje paroma po vejah, ki so polne lahkega, belega stržena. Majhni rumenkasto beli cveti se družijo v ploščata razcvetja vrh mladik, ki se cepijo na pet glavnih vejic. Plod je majhna, črna jagoda, polna rdečega soka.

V zdravilne svrhe rabimo cvetje in jagode. Iz cvetja kuhajo čaj za potenje, vkuhanje jagode pa so lahko odvajalno sredstvo.

Cvetje režemo z mladik še preden začne odpadati, in sicer le v popolnoma suhem vremenu. Sušimo ga v senci, vendar tako, da je kolikor mogoče kmalu suho. Pri počasnem sušenju postanejo cveti rjavji: taki niso za rabo. Najbolje sušimo bezgovo cvetje v podstrešju tik pod opeko ali pločvino. Razcvetjem porežemo glavne vejice in razpoložimo tako nastale dele razcvetja drugega poleg drugega v sušilne posode. Pri polaganju moramo paziti, da se ne izsuje cvetni prah, ki ima največ zdravilnih snovi. Posušeno cvetje hranimo v zaprtih skatlah.

Jagode beremo takoj, ko postanejo črne. Sušiti jih smemo tudi na soncu ali na peči. Če so dobro posušene, jih spravimo v papirnate vreče, sicer pa v pletene posode in hranimo v suhem, zračnem prostoru.

Bezgov listi so jako strupeni.

Leonora Pany:

Prvi prepir

Mlada dvojica je sedela najbolje volje pri zajtrku. Nenadno se je mlada gospa glasno zasmejala.

»Kaj pa ti je?« je začudeno vprašal mož.
»Spomnila sem se, da se v šestih mesecih svojega zakona nisva še niti enkrat sprla!«

»No, kajpak, saj to je vendar samo zelo prijetno.«

»Prijetno je že, toda ne kar tako samo po sebi razumljivo. Koliko je mladih zakoncev, ki se imajo zelo radi, pa se vendar večkrat prepirajo. Zato bi ti nekaj predlagala, ljubček.«

»No, kaj pa.«

Veselo je pomežiknila. »Poizkusila bova dokončati prvo leto svojega zakona brez vsakega prepira. Kdor izmed naju pa bi izzval prvi prepir, mora kupiti drugemu lepo darilo.«

Mlad mož se je zasmejal. »No, to bo pa za me poceni. Jaz gotovo ne bom dal povoda.«

»Meniš torej, da bom jaz tista, ki bom dala povod?«

»Tega nisem rekel. Toda ženske govore po navadi več ko moški, in kdor mnogo govori, se tudi lažje zaplete v prepir.«

Nervozno se je zasmejala. »Ali bi bilo lepše, ko bi bile ženske za vse tako brezbrizne kakor vi? Vse sitnosti gospodinjstva mora vendar žena pogoltniti. Ne, ne, moj dragi, zasluga, da se ohrani mir, ni pri vas nikakor tako velika! Če beremo možu vsako željo z obraza in mu še marsikaj izpregledamo, potem res ni umetnost, igrati pohlevnega jagnjička.«

»Izpregledate? Kaj pa mi neki izpregledate?«
»No, tvoje napake in razvade! Menda si vendar ne domišljaš, da si angelček.«

»Gotovo ne. Ampak to je privikar, da me spominjaš moje neponolnosti. Angelov v človeški podobi sploh ni. Če je mož pozabljiv, nepotrebit, je žena nagla, razdražljiva.«

»Govoriš, kakor da sem divja mačka!«

»Majhna mačka si vsekako, čeprav ne divja.«

»Hvala lepa za to primero! Mačke so hinavske. Torej sem jaz tudi.«

Nejevoljno se je okrenil. »Kako čudno si vsako besedo razlagaš! S tem sem vendar hotel reči samo, da se znaš stisniti k človeku kakor mučka.«

Vznemirjeno je pokimala. »Če bi žena tega ne delala bi bil zakon pekel!«

»Zakaj?«

»Ker se mož, pa naj je še tako dober, vedno obira na svoje moške pravice in zahteva pokorščino od žene.«

»Na kaj takega se ne morem spomniti.«

»Ampak jaz! Kaj napraviš na primer, če se ti odrtga gumb na suknjiču? Obesiš mi suknjič lepo na stol v tihi zavesti, da moram vedeti, kaj je moja dolžnost.«

»Aha! Torej odslej bom vsakemu raztrganemu kosu obleke priložil kolkovano prošnjo.«

»Če misliš, da me s tem jezíš, se motiš. Jaz sem prav dobro vedela, kaj me čaka, ko sem se možila. Mama mi je dostikrat rekla, da je žena moževa sužnja.«

»To je bilo zelo neumno, pardon, zelo nesposobno...«

»Da, brzda se malo v svojih izrazih! Dokler zadevajo tvoje sorodnike, se zanje ne menim, toda svojo rodbino bom varovala pred tvojim strupenim jezikom.«

»Zelo prijazno! Moja rodbina ti torej ni nič?«

»To ravno ne. Tvoja mama mi je zelo simpatična in — tvoj brat še boli! To je kršen človek in pri tem odličnega vedenja! Naravnost viškega!«

»Ali naj se to pravi, da sem jaz teslo?«

Zaničljivo ga je pogledala. »Sicer ga vidim še le danes, kako prijetno je imeti moža, ki je ves dan v pisarni. Življenje ob neznosnem človeku je muka.«

»Kdo je neznosen?«

»Ti!... Samo ti.«

»Ah, to je pa vendar... Povem ti, kdo je neznosen! Ti, ne jaz! — O vruga! Tri četrt na devet! Zaradi tvojih neumnosti bom še pisarno zamudil. Z Bogom, poboljšaj se!«

»Meni se ni treba, ampak ti se daj!«

Mož je odšel. Čeprav je bila ura že devet, je skočil še k svojim staršem, da bi se javil materi, da pride k njej na kosilo. »Minka ima danes veliko pospravo in gotovo ji bo prav, če se ji glede kosila ne bo treba ozirati name. Če dovoliš, bom pri vas obedoval.«

Medtem se je tudi mladi hiteči ženi vrnila energija in hotela se je maščevati. Ivan se ne ve, kaj ima v njej. Treba mu je to pokazati, da bi se še kdaj tako surovo ne pregrešil nad njo. Če se vrne opoldne domov in ne najde svoje mucike, se bo že zavedel krivice, ki ji jo je storil. Hitro je vzela klobuk in plašč ter odšla. Že precej časa ni bila pri svoji tašči, zato bo ta

gotovo vesela, če jo danes za dalje časa obišče. Z največjo nežnostjo je objela gospo.

»Kajne, mama, zgodaj sem prišla? In ostala bom celo čez poldne, če mi dovoliš. Ivan ima namreč neko revizijo in ga opoldne ne bo domov. Ali — morda motim?« je rekla v zadregi, ko je videla začuden obraz tašče.

»Nasprotno, jako lepo je, da hočeš z nami obedovati. Bila sem le nekoliko presenečena, ker se ti drugokrat zmeraj tako mudi in nočeš nikoli ostati.«

Mlada gospa je zardela. »Danes pa bom, mama, danes utegnem. Ali ti smem pomagati v kuhinji?«

»Prav hvaležna bi ti bila. Dobimo namreč še enega gosta.«

»Koga pa?«

»Nekega znanca mojega moža.«

»Ko bi bila to slutila, bi ne bila prišla kar v domači obleki.«

Mama jo je skrivaj opazovala. »Vidva živita torej še zmerom kakor dva golobčka?« je dejala, medtem ko si je snaha privezovala predpasnik.

»Kakor golobčka, da, mama! Če pomislim, da bi mogla kdaj žaliti Ivana ali pa on mene — izključeno! Midva sva eno srce in ena duša. Midva sva — srečna!«

Glas ji je nekoliko preskočil.

Toda mama je to diskretno preslišala. Ko je opoldne zunaj pozvonilo, je prosila snaho, naj gre v salon.

Ničesar sluteč jo je mlada gospa ubogala. Zdajci so se odprla vrata in z mamo je vstopil — njen mož. Oba sta hkrati zakričala.

»Ivan, ti!«

»Da, ampak kaj delaš ti tukaj?«

»Obedujem pri mami.«

»Jaz tudi.«

V katerih letih najbolje ustvarjamo?

Večkrat presojamo sposobnost tega ali onega človeka po letih. Če kak športnik ne doseže tega, kar si gledalec od njega želi, bo ta pripomnil: saj je že vendar prestar za prvo moštvo! O mladih pesnikih, pisateljih ali skladateljih čisto slišimo: saj je še premlad, da bi mogel kaj dobrega ustvariti!

Wolfgang Amadeus Mozart še ni izpolnil 14 let, pa je bil že znan umetnik; pevka Angelina Patti si je nabrala prvih laurik v New Yorku kot 17-letna deklica. Aleksandru Velikemu je bilo samo dve leti več, ko je v odločilni bitki, dobljen pri Heroneji, postavil temelje svojemu poznejšemu velikemu cesarstvu.

Nesmrtniki med dvajsetimi in tridesetimi leti

Med 20 in 30 leti starosti so ustvarjali ter se povzpeli med nesmrtnike: V 20. letu je napisal Friedrich Schiller svojo znano in značilno dramo »Roparji« (Die Räuber); Marconi je v 30. letu dobil patent na svoj izum brezžičnega brzojava; Goetheju je bilo jedva 25 let, ko je napisal svojega »Wertherja«; Rafael pa je v isti starosti naslikal znano Madono. Rembrandt je v 28. letu zamislil in prenesel na platno svetovno znano sliko »Antona dr. Tulpa«; 30 let star je nemški filozof Schopenhauer končal delo »Svet kot volja in predstava«.

Med tridesetimi in štiridesetimi

V 41. let je Nikolaj Kopernik dokončal svoj sončni sestav, ko je postavil sonce v središče vsega ozvezdja, dočim je v istih letih znana pisateljica in imetnica Nobelove nagrade Selma Lager-

»Ali si vedel?«

»Niti sanjalo se mi ni! Saj sem te hotel vendar kaznovati.«

»Jaz tebe tudi!«

Njuni jezni pogledi so se hipoma omilili in smeje se sta si padla v naročje. »Ti grdi, grdi mož!«

»Ti najporednejša vseh žen!«

Zdaj je položila mama mladi ženi roko na ramo. »Ali smem zvedeti, kaj naj ta komedija pomeni? Najprej pride sin in se povabi k obedu. Češ da ima njegova žena veliko pospravo, potem pride njegova žena in hoče ostati čez poldne, češ da ima njen mož revizijo. Otroka, jaz mislim, da je med vama nekaj bilo!«

Smejoč se potegne mlada gospa svojo taščo k sebi. »Seveda je bilo, mama. Imela sva pošten prepir!«

»Pa zakaj neki?«

»Zaradi neke prav čudne reči. Pogovarjala sva se namreč, da se v šestih mesecih najinega zakona nisva še nikoli sprla, in menila sem, da bi bilo čudovito lepo, ako bi preživela vse leto brez prepira. Da bi pa drug drugega v tem podkrepila, sva rekla, da bo moral tisti, ki bo izzval prvi prepir, kupiti drugemu kako darilo. In že sva bila v ognju. Od samega prizadevanja, da bi dokazala vsak svojo miroljubnost, sva slednjič kakor dva risa planila drug na drugega.«

»Zares huda zadeva. Toda dogovor se mora spoštovati. Kdo je prav za prav pričel prepir?«

Mož je pomislil.

»Meni se zdi, da se to sploh ne da ugotoviti,«

je dejal.

»Potem bo najbolj preprosto, da kupita skupno nekaj, kar bo oba enako veselilo, vidva norčaka! Jaz bi že vedela, kaj...«

Onadva sta tudi vedela. In šla sta ter kupila — zibelko.

lōf napisala svoj roman Gösta Berling, s katerim si je pridobila svetovno slavo. Danteju je bilo 35 let, ko je dokončal svojo »Božansko komedijo«. Kristof Kolumb je imel dobrih 36 let, ko se je podal na neznano morje in odkril Ameriko. V 37. letu je Francoz Montgolfier izdelal svoj prvi zrakoplov. Prav toliko let je bilo Keplerju, ko je postavil zakon o gibanju planetov. Kleopatrin je bilo 40 let, ko je z razkošno lepoto zlomila Antonijev odpor in ga potegnila v ljubavno mrežo. Tudi Verdi je bil star 40 let, ko je zložil »Trubadurja« in »Traviato«.

Od najzrelejših let pa do visoke starosti

V 41. letu je napisal Nietzsche za nadaljnji razvoj nemške miselnosti tako pomembnega »Zaratustro«. Leonardo da Vinci je imel 45 let, ko je narisal na steni obednice očetov dominikancev v Santa Maria delle Grazie v Milanu znamenito »Zadnjo večerjo«. Darwin je objavil delo »Nastanek vrst« 50 let star. Juliju Cezarju je bilo 51 let, ko je postal popolni gospodar Italije. Beethoven je v 54. letu zložil znamenito IX. simfonijo. Miguelu Cervantesu je bilo 58 let, ko je napisal nesmrtnega »Don Quichota«. Eleonora Duse je v 62. letu zadivila svet s poduhovljenjo igro, in tudi Pasteur je imel že 62 let, ko je iznašel zdravilo proti stekleni. Richard Wagner je v 69. letu doživel prvo predstavo »Parsifala«, in Verdiju je bilo 73 let, ko je prišla iz njegovih rok opera »Othello«.

Tudi slovenski velikani so ustvarjali v različnih starostih. Murn je že mlad umrl. Tavčar je pisal najboljše v zreli moški dobi.

Milijarde svetov v vesoljstvu

Pariška zvezdarna ima štiri nodružnice, od katerih ena je na Mont Blancu. To je gospa Britt podarila pariškemu zavodu. Ravatelj francoskih zvezdarn je profesor Esclaugou, ki je pred sedanjim vojno objavil velike potrebe modernih zvezdarn po novejših aparatih in »alimoredih«. Vsaka dobro oskrbljena zvezdarna stane mnogo denarja, pravi prof. Esclaugou. »Zato je v teku zadnjih 30 let zvezdoznanstvo v Evropi zelo zastopalo za ameriškim zavodi, ki imajo denarja vedno dovolj. Važnost zvezdoznanstva je dandanes tudi ogromne praktične vrednosti, saj je astronomija dala podlago za moderno mehaniko in tehniko. Vzemimo samo hitrost, ki jo zaznavamo v vesolju in proti kateri je kar ničeva rekordna hitrost letal in izstreljenih topovskih krogel. Kaj pa je to: 500 do 600 km na uro, katere napravi kako letalo, če pa vidimo in vemo, s kako strašno naglico frči zemlja okrog sonca 30 km na sekundo! In tudi ta hitrost je ničeva v primeru s hitrostjo zvezd, ki vsako sekundo prelete več sto km! Razvoj astronomije je prevažen za kemijo in fiziko! Le če bomo spoznali skrivnosti ogromnega nebeskega laboratorija, bomo lahko izpolnili svojega zemeljskega. Kaj pa je 3500° C električne toplote proti toploti zvezd? Nič!

Zvezdoznanstvo je zadnja leta najbolj napredo-

valo v Ameriki, kjer je bilo več denarja. Leto 1900 smo s svojimi aparati lahko pogledali 50.000 svetlobnih let. Sedaj pa imajo v Ameriki daljnogled, ki obsežajo kar 300 milijonov svetlobnih let. Leča tega daljnogleda ima v premeru 2½ m. Astronomija je postala astrofizika. Astrofizika pa je dognala, da »rimska cesta« na nočnem nebu ni le ena, marveč da je to en svet med mnogimi drugimi. Doslej so našli kake 2 milijona svetov, od katerih ima vsak zopet milijone in milijarde zvezd, podobnih našemu soncu! »Rimska cesta« ima 2 milijona sebi podobnih tovarišic v vesolju!

To vse so doznali popolnejši aparati. Največji veleum brez dobrih aparatov ne bo mogel najti nič tega, kar slutiti. da je. Morda bomo kmalu dobili teleskop (daljnogled), ki bo imel 3 m v premeru. Tedaj bomo odkrili zopet marsikaj, kar nam je danes skrivnost in velika neznanka. Tuke profesor Esclaugou.

Neizmerno je stvarstvo in mi smo na njem mnogo manj kakor mravlja na zemlji!

Obnavljajte naročnino!

Zenski vestnik

Kako ostanejo cvetlice sveže

Cvetlice nas razveseljujejo, toda na žalost hitro ovenejo. Že to, kako cvetlice urediti v vazli, da ne kriče, je umetnost, ki jo mojstrsko obvladajo samo Japonke, še dosti težje pa je ohraniti cvetlice, ki krasi naša stanovanja, sveže.

Vselej rabi samo svežo vodo, ki jo moraš vsak dan izmenjati. Ponoči postavi cvetlice na zračen prostor. Stebla skrbno neguj. S tistega dela rastline, ki je v vodi, potrgaj listje in vitice. Če so stebila posebno trda, kakor na primer pri krizantemah, je dobro, da jih nekoliko natočiš, da se omehčajo in lažje vsesavajo vodo. Stebla vsak dan obreži, najbolje poševno. Vodi dodaj nekaj natrona, do ostane sveža. Če hočeš preprečiti predčasno razcvetenje popkov in ohraniti cvetlice delj časa, oprežno ovij ponoči na vrhu popkov ozke gumaste trakove. To tulipanom, potonikam in podobnim cveticam življenjsko dobo podvoji.

Posebno težko je ohraniti sveže vrtnice, ki le redkokdaj učkajo dva dni, pa naj že pridejo naravnost z vrta, ali pa iz cvetličarne. Zelo dobro je zaviti vrtnice ponoči v časopisni papir in jih postaviti v veliko posodo s svežo vodo. Vlažni papir razdeljuje cvetovom tekočo hrano. Ne samo stebila, ampak tudi kelih naj bodo ponoči oviti s takim vlažnim papirnatim ovojem. Nekateri ovijajo celo posamezne cvetove z vlažnim svilnatim papirjem. Tega malega truda naj se nihče ne boji, kdor ljubi cvetlice in jih hoče ohraniti sveže. Če bo skrbno negoval cvetlice v vazah, bo dosegel dvoje: okrasil si bo stanovanje in pri tem prihranil denar.

Pripomočki telesne nege

Pregovor pravi: »Sveža voda je zdravje«, in to je tudi res. Če jo pametno uporabljamo, nam ne prinaša samo snage, nego tudi lepoto. Prav posebno delujejo mineralne vode, le škoda, da se ne more vsakdo voziti v kopališče.

Moderna znanost je tudi tu pomogla s tem, da je iznašla pridobivanje koristnih soli iz mineralnih voda, da si lahko vsakdo, kadarkoli hoče, sam pripravi kopel, ki po učinkih ne zaostaja za kopelmi v zdraviliščih. Pripravi si mora doma ne pretoplo, ne premrzlo vodo in vanjo stresati predpisano množino prirodne kopalne soli.

Ta kopel je najboljša zdravilo za kožo, ker pozivi v njej delovanje malih žilic, ki kožo reče. Poleg tega pa osveži tudi telo, kar neverjetno

povzdigne njegovo energijo. Dihanje skozi kožo in pljuča postane izdatnejše, s tem se hitreje izvrši izmenjava snovi in izločevanje odpadkov iz telesa. Pristne kopalne soli so tudi radioaktivne, lastnost, ki pomaga pri poživljanju vsega organizma. Prijetni vonj, ki ga dobi telo po kopanju v vodi s tako soljo, ni važen samo v lepotnem oziru, nego deluje tudi oživljajoče. Kdor nima prilike pripraviti si take kopeli doma, lahko rabi kopalno sol kot dodatek pri umivanju in bo z njenim učinkom gotovo zadovoljen.

Sredstvo za nego lepote, ki se je posebno obneslo, so obkladki, biti morajo le iz prave soli in skrbno pripravljeni. V ta namen vzemi naravno blato, ki ga dobivajo iz solin in ima zato vse lastnosti pravega radioaktivnega blata; dobiš ga v obliki prahu. Iz tega blata, ki mu dodaš nekaj vode, napravi kašo, ki jo enakomerno nanesi na obraz. Po nekaj takih obkladkih izginejo gube in brazde, ovelost polti in podobne nepravilnosti obraza, koža se napne, postane mladostna, čista, žametno mehka in dobi lepo naravno barvo. To negovanje obraza, ki ne zahteva ne preveč denarja, ne časa — isto blato lahko dvakrat uporabljaš — ustvarja prave čudeže in omogoči vsaki ženski ohraniti mladosten obraz.

Za kuhinjo

Krompirjeva musaka. Sestavine: 1,5 kg krompirja, 25 dkg zmlete govedine, 2 dkg masti, dve žlici sesekljane čebule, petršilj, strok strtega česna, pol žlice paprike, pest drobtin, tri jajca, ena desetina litra mleka. — Krompir olupim in zrežem na tanke listke. Prej pa prepražim na masti čebulo, petršilj, česen in zmleto meso. Dodam papriko, drobtinice in eno jajce ter vse dobro premešam. Potem polagam na pomazano pekačo plast krompirja, nato plast zmletega mesa; to ponovim dvakrat tako, da je na vrhu krompir. Vse skupaj polijem s tremi desetimi litri mleka, v katero zvržim dve jajci in pečem eno uro v pečici.

Češki tolki so zelo okusna in izdatna močnata jed. V lonček dam 1 dkg kvasa, pol žlice sladkorja in 3 žlice (konzerviranega) mleka, zmešam in postavim na gorko, da vzhaja. V drug večji lonec (1 litrski) dam poldrugo osminko moke in prav toliko drobtin, 2 jajci, 2 dkg sladkorja, poldrugo osminko toplega mleka, malo soli in kvas, ki je medtem vzhajal. Vse to dodobrega zmešam, postavim na toplo in pustim, da zopet vzhaja. Ko je spet vzhajalo, vzamem jamičasto ponev, denem v vsako jamičo raztopljenega masla in ko je vroče, po 1 žlico vzhajane testa. Ko se na eni strani opeče, obrnem z vilicami in zapečem še na drugi strani. Nato vzamem iz ponev, položim na pivni papir in denem na gorko toliko časa, da porabil vse testo. Nato polovico tolkov namažem z marmelado, z drugo polovico pa jih pokrijem, zlagam na krožnik, potresem nekoliko s sladkorjem in tople postavim na mizo. Preprosti tolki pa so brez marmelade, potreseni samo nekoliko s sladkorjem.

jem in tople postavim na mizo. Preprosti tolki pa so brez marmelade, potreseni samo nekoliko s sladkorjem.

Špinačni štruktiji. Oprano špinačo skuham v slani vodi. Ocejeno sesekljaj ali pretlači. V kozici razbeli 5 dkg slanine ter naredi prežganje iz pol žlice moke in pol žlice drobtin, deni sesekljano špinačo notri, nekoliko osoli in preduši, da je precej gosto. Posebej skuham dve ali tri žlice riža napol, odcedi in ga primešaj k špinači. Testo naredi kakor za rezance, razvaljaj ga za nožev rob debelo in namaži s tem nadevom, ki ga pa moraš prej ohladiti. Zvij skupaj, zavij v prt in skuham v slanem kropu. Kuhanega na deski nekoliko ohladi in zreži na dva prsta debele rezine. V mirni dobi so gospodinje s špinačnimi štruktiji garnirale razno meso v omaki, so pa tudi samostojna jed z zeleno solato. V tem primeru jih obeliš, preden daš na mizo, z maslom in drobtinami.

Drobni nasveti

Bela tla pomivaj z lugom, milom, krtačo in čisto vodo. S krtačo drgni vedno podozem po deskah. Zlasti pazi, da tla dobro izplakneš in hitro zbriseš s suhimi cunjami. Vodo večkrat menjavaj. Najboljše sredstvo za čiščenje belih, a zelo zamazanih tal je sledeče: Vzemi en del živega apna in tri dele peska; to omoči toliko, da bo prav gosta zmes. Z njo odrgni tla s pomočjo krtače, nakar jih splakni z vodo.

Muhe in bolhe preženeš iz podnic takole: prevrej divjega kostanja ali pelina in polij z vrelini! Tudi vrela soda ali solna raztopina zamori mrčes. Na barvan les, ki je namazan z lavorovim oljem, se ne vsedajo muhe, prav tako ne na šipe, ki so umite s petrolejem. Muhe prepodi kajenje z bučnim listjem. Zoprn jim je močan duh po terpentinu ali salmijaku.

Vrata, ki škripajo, namažeš tako, da jih dvigneš iz tečajev sama, in sicer porineš tanko železo — klešče od štedilnika ali dieto — pod nje, nakar z lahkoto privzdigneš vrata. Nato porini pod nje desko in jo podloži, da drži vrata dvignjena v tečajih, dokler jih ne namažeš.

Testenine kuhamo vedno pokrite, da lepše narastejo. Testenine se ne kuhajo le v vodi, temveč tudi v sopari. Kuhanih ne oblivamo z mrzlo vodo, ker se shlade in potem niso več tako okusne.

Zelenjave kuhamo vedno odkrite in v slanem kropu, da obdrže zeleno barvo in da se ne izžari preveč redilnih snovi.

Vlečenemu testu pridene gospodinja malo masti, da se lepše razvleče. Res je treba dandanes vsepovsod štediti z mastjo, toda kjer koli je prideneš, ne gre v izgubo.

Poleti in sploh v vročini ne obdelujmo krhkega testa z rokami, temveč z valjarjem kakor masleno testo, in sicer zato, da se nam pod rokami preveč ne zmeha.

Joža Keršmanec:

V kmečki gostilni

Bilo je nekoč po prvi svetovni vojni takole:

Ves teden so vihтели po vinogradih motike in krampe, da je škropila sveža prst v njihove zago-rele obraze, ko pa je napočila nedelja, so vstali že ob zori, se umili, preoblekli, potisnili si klobuke s krivci na desno uho, zaukali in se z viržinkami v ustih napotili v dolino.

»Juhu, juhuhu! Kdor ima korajžo, naj se nas loti!«

Tako so privrskali in prispeli v dolino pred belo gostilnico, na kateri je bil naslikan na vratih, od hogvedi katerega domačega umetnika debeluhast medved, kako lomasti skozi goščavo.

»Dobro jutro, oče Medved!«

Treščili so z orjaškimi rameni v vrata, da so zahreščala in se zašibila, in gotovo bi jih bili podrli na tla, da se ni tisti trenutek odprlo okno in ni pokukala iz njega okrogla plešasta glava krčmarja Medveda.

»Vstani, vstani, namrnuh, in odpri — ali ne vidiš, da smo žejni!«

»Pa to ste rokovnjači, ne ljudje!« je oče Medved momljal hitel odprat fantom vrata. Potem pa je vprašal ljubezljivo: »Kaj pa boste pili, škrančki moji?«

»Za zajutrek nam prinesi najprvo štefan pelinovec! Potem se pa že še pogovorimo!«

In fantje so vzhurmeli v še mračno gostilniško sobo in posedli na stole in klopi okrog mize. A še preden je bil štefan na mizi, je stopil Gorenjčev Nace k peči in potegnil za škorenj, ki je štrlel iz mračnega kota; na peči pa je isti hip zakokodajalo in zamijavkalo, vse obenem.

»Ej, čudež, fantje: škorenj kokodajsa in mijavka!« se je obrnil Nace k fantom.

Fantje so pristopili in debelo pogledali. Na peči je vnovič zakokodajalo in zamijavkalo.

»Sveti križ božji — tu pa straši!« se je krotaje zasuknil na peti Čebulček Janez in skrivaj izvlekel iz žepa svoj bridko nabrušen pipec.

»Ali bežimo fantje, ali pa se pripravimo na boj!«

»Kikiriki!« — je zakirikalo tedaj na peči — nekaj se je hropeče preobrnilo in se pričelo dvigati, potem pa je pomolela iz mraka najprvo dolga kosmata roka, a za njo je svetlozeleno poliskalo dvoje mežikajočih oči. »Kikiriki, fantje moji, ljube moje duše, pozdravljeni!«

»Ej, Martinek, godec Martinek!« so spoznali fantje. »Juhu! Zalgal nam boš, Martinek, da nam bo pelinovec bolj teknil — saj imaš meh pri sebi, kajne!«

»Kakopak!« se je odrezal godec. »Vi boste pili, jaz naj vas pa gledam in sline požiram?«

Vendar je izvlekel s peči svojo harmoniko, ki mu je služila ponoči za zglavje, posadil si jo je na kolena in raztegnil meh.

»Juh, juh!« so zavrskali fantje in zaplesali. »Ves dan bomo pili in plesali; ti, Martinek, nam boš pa igral na harmoniko!«

Ko so se za prvo silo naplesali, so posedli nazaj k mizi, na kateri jih je že čakal pelinovec. Kozarci so zažvenketali, lica so se fantom veselo posvetila. Tudi godec je dobil svoj delež, da ne bi omagal na zapečku s svojim hreščočim mehom.

V sobo je posvetil dan, bleščoč, žareč. Ljudje so se vračali od prve maše, izginjali v sencah jablan ob cesti, pa se spet prikazovali v solnčni luči, bleščoč, žareč, kakor sam ta lepi dan. V gostilno so prihajali dolgi, koščeni nožje in prtilkave grbaste ženice, da se odteščajajo s slivovko. Mize so se polnile, na vseh koncih in krajih se je raznel živahen razgovor. Oče Medved je pridno donasal žejnim gostom steklenico za steklenico in skrivnostno mežikal s svojimi drobnimi očmi.

Do desete maše je postalo že vse židane volje. Martinek je neumorno igral, včasih še nekoliko zamijavkal ali zakikirikal z zapečka, fantje so plesali. To in ono obmizje je poskušalo s petjem.

Ko pa je minila deseta maša, je nastal v gostilni pravcati hrušč in trušč. Prišli so fantje, dekleta od fare. Zametni klobuki, židane rute. Juh, juh! Martinek, najveselejše, kar jih znaš, in — vina, vina na mizo, foterček Medved! Pari

so se zavrteli, fantje so zavrskali, dekleta so se sramežljivo namihavala pod pisanimi rutami, in zavzele so pesmi — od vsakega omizja pesmi, iz vsakega kotička pesmi. Juh, juh!

Zdravčka naj živi,

kot rožica naj cveti!

Zatorej Nace:

ruken ga,

euken ga,

v žakelj posmuken ga.

saj je za pit!

je prepeval Kobajsov Boštjan, nazdravljaje svojemu prijatelju Gorenjčevemu Nacetu z vrhnanim kozarcem cekinastega vina.

Tam, za drugo mizo, je prepevala gruča rudarjev:

Mat', poglejte Franca,

kako lepo tanca,

dolge ima mustače,

kako lepo skače!

medtem ko ji je druga gruča istočasno odpevala, takorekoč prežagovala to kitico:

Sladko vince piti,

to me veseli,

dobre volje biti

svoje žive dni — — —

V kotu, pod zaprašenim križem, za največjo mizo, je sedela družba petičnikov v gospodskih oblekah. Vsi so bili že sladko ginjeni in so se solzeč objemali. Širokoboka štacunarka gospa Mica, pa je iztegnila svojo belo golo laketo nad kinkajočo glavo in zapela z milim donečim glasom:

Sveti Jožek,

blagi možek,

dolgo sivo brado ima;

z nogu ziblje,

z roko giblje,

lepo dete Jezusa...

Med petjem je na koncu vsake vrstice te pesmi trčila zdaj s tem, zdaj z onim gostom obmizja, a vse to lepo po vrsti, — na kogar pa se je iztekla beseda »Jezus!«, je moral izprazniti kozarec do dna. Potem je gospa Mica vnovič povzdignila glas o »svetem Jožku, blagem možku«, zopet

Puščava in rajski vrt

Globoka ravnica med Donavo in Tiso, ki se pričinja pri vratih Budimpešte, je najbolj čudna madžarska pokrajina. Tu se družita revščina in bogastvo, puščava in rajski vrt. Nekoč je to bila v celoti bogata pokrajina. Več kakor pol stoletja so se tod razprostirali gozdovi, v katerih je mr-golelo divjačina. Toda silovita Donava je po-ljubno menjavala svojo strugo, puščala prazne jarke, da so se osušili, drugič je spet s poplavi-mi napravila cela močvirja in je zalila polja z blatom. Kuman in Madžar sta tod živel a se po nomadsko, ganeč po širokih pašnikih črede go-ved in ovac. Odtod sta od nekda j zjemala Du-naj in Budimpešta svoj velikanski plen za klav-nice. Stari prebivalci te pokrajine pa so se go-stili z divjačino, še zlasti z obiljem pernate div-jadi. Naposled se je le zgodilo, da je človeška roka uravnala Donavi strugo, v katero je od-vedla tudi vse stoječe vode. Sekira je začela peti svojo usodno pesem. Kmalu so bile izpodjedene tudi korenine in je zagospodoval pesek. Neusmi-ljeno je poletno sonce osušilo poslednje ostanke dragocene vlage v tej pokrajini. Pripomogel je še večni veter in rast je prenehala. Komaj 200 m visoko se dvigajo najvišje točke te pokrajine, grički iz diluvialnega peska in ilovice. Ze se je zdelo, da je vsa ta pokrajina prekleta kakor pu-ščava — in vendar je nad njo spet prišel blago-slov.

Vinogradi, sadovnjaki, vrtovi

Nekemu pionirju vrtnarstva je uspelo, da so zrasle trte v pesku. Nadalje se mu je obneslo go-jenje zlahtnega sadja, drugod spet se je dalo vzgojiti sočivje. In tako je v puščavi med Dona-vo in Tiso začelo klti novo življenje. Tisočere ro-ke so se zganile in segle po tisočkrat prekletem pesku, ki ni imel pravega lastnika. Prisilile so ga, da je začel rediti tiste rastline, ki so voljne v njem uspevati. Vino, sadje in sočivje je tro-

zvok, ki ga čujete v Kečkemetu in v drugih me-stih te pokrajine, ki so prav za prav vasi, vendar po obsegu tolikšne kakor posamezne svetovne metropole. Mnogo svežega sadja gre odtod v Bu-dimpešto in na tuje. Bolj in bolj se v pusto ši-rijo vrtovi. Nastale so tovarne, kjer predekujejo sočivje in sadje. Ljudje so postali premožni. Ka-kor Bunjevci v premožni Bački, žive tudi prebi-valci pokrajine med Donavo in Tiso v svojih mestnih hišicah in se samo ob času žetve podajo na deželo. Tudi Kumani, katerih poteze na obra-zu pričajo o azijskih prednikih, radi prepuščajo skrb za obdelavo polja in vrtov svojim delavcem, ki pozimi do mile volje lenarijo, zato pa zdaj s pričetkom pomladi delajo pridno kakor mravlje. Z zglodno pridnostjo in z obiljem otrok si pri-hranijo lepe denarce, saj je njihova najgorečnej-ša želja, da si kupijo lasten del puste, ki jo spremenijo oral za oralom v plodno zemljo in tako postanejo samostojni gospodarji.

Kmetje kot ribiči in vneti gojitelji žab

Življenje med Donavo in Tiso sicer nudi mno-go dobrin, ima pa tudi svoje hude senčne strani. Medtem ko si človek bolj in bolj osvaja peščena tla puste, se venomer dogaja, da zagospoduje vo-dovje in da se posamezni deli pokrajine vračajo v opustošenost. Zlasti lanske in letošnje zimo so ogromne množine snega in padavin tako močno dvignile reke in potoke, da se je povodenj razli-la čez nepregledne poljane in jih opustošila za daljšo dobo. Marsikod se je plodna zemlja spet spremenila v močvirja. Daleč se svetlikajo cela jezera. Lansko pomlad je bilo poplavljenih mi-lion oralov in od tega doslej ni bilo mogoče osušiti 135.000 oralov. Z odpisovanjem davkov še ni vse opravljeno, zato je madžarski notranji mi-nister naročil ribičkim strokovnjakom, naj pre-iščejo nastala jezera, ali so primerna za ribo-gojstvo. Kjer so se poizkusi obnesli, so že zaplo-

dili ribji zarod. oblastva so sama nabavila ribiško orodje in bivši kmetovalci so zdaj združeni v ri-biške zadruge v delniške družbe. Namesto, da bi stopal za plugom, poganja zdaj kmetovalec svoj čoln nad poplavljenno zemljo. Kjer so po poplavih ostala samo močvirja, ki se v vročem poletju osuše, so kmetje začeli gojiti žabe. V dobi, ko so živila racionirana in so izostali tuji priboljški, se je reja žab naravnost imenitno obnesla. Bu-dimpešta se je tako navadila na žabje krake in jih tako dobro plačuje, da so žabje farne po-stale v pokrajini med Donavo in Tiso pravcata moda.

Studenci — spomeniki puste

Medtem ko poplave prinašajo obilo vodovja, je na drugi strani velikansko pomanjkanje zdra-ve pitne vode. Na madžarski ravnici je treba pit-no vodo črpati iz velike globine. Povsod vidiš značilne vodnjake, ki se kakor krvi željni ko-marji z dolgimi rilci vbadajo v zemljo. Na žalost so tri četrtine madžarskih studencev okužene. Zavoljo tega je toliko obolenj za legarjem. Madžarska zdravstvena oblastva se gotovo zelo pri-zadevajo, da bi izboljšala razmere. Najsi plug in lopata med Donavo in Tiso bolj in bolj preobra-zujeta pusto v ravninske vinograde in sadovnja-ke, vendar ostane visokokraki vodnjak tudi po-zimi pomnik, da je treba tu še marsikaj storiti za zdravje prebivalstva.

O, MLADOST!

Zadnjič so postavili klop v Zvezdi in drugod. Upokojenci in toplih sončnih žarkov željni zem-ljani so ta ukrep pozdravili z neprikritim ve-seljem.

Tudi meni je postalo toplo pri srcu ob pogle-du na klopi in dopoldne sem malo posedel. Ta-koj nato je prisedel zelo častitljiv očanec. Zve-čl je tobak in zadovoljno gledal naokrog.

Mimo so šla tri brhka dekleta. Ze spomla-dansko oblečena, vsa nasmejana, polna zdravja in življenja. Gledal sem za njimi, očanec tudi. Hudomušno me je pogledal, se nasmešnil in dejal:

»So vam všeč kaj?«

»Da«, sem skoraj v zadregi priklimal.

»Meni tudi,« je pritrdil.

Potem se je spet ozrl za dekleti, zavzdihnil in zamrmral:

»O, če bi imel sedemdeset let!« ...

V ženitni posredovalnici so se informirali, kako je prav za prav z gospodom Rudjem: »Rekli so, da se je gospod Rudi znova poročil. Ali je poslovno na trdnih nogah?«

»Kje neki?« je odgovoril ženitni posredovalec. »Ni-ti stotinke ne izvlečete iz njega! Meni je sedaj dolžan že tretjo ženo!«

Polnoč

Gostilna se je izpraznila — tudi debela gospa Mica, ki je do poslednjega vzdržala ob bridkih neštevilnih litrih in štefanah, se je odzibala s svo-jim fantom na cesto, v smeri proti štacuni. Na peč je ostal samo godec Martinek; še enkrat je zamijavkal in zakikrikal — potem pa je omahnil in zasmrčal na svoji harmoniki.

Oče Medved pa je zapahnil večna vrata, in ko je ob brleči sveči v svoji čumnatih prešel ves, tekot nedelje od vinskih bratcev zaslužen denar, je upihnil svečo, skobacal se tudi sam na po-steljo, se lepo pokrival in zadremal s temi besedami:

»Bog daj vsem norcem pravo pamet, meni pa poln mošnjček in ljubo zdravje!«

Jurjev Boris:

Obisk

Bil sem povabljen k teti Antoniji na »teden veselih dni«. Bila je prijetna, starejša dama, ki sem jo zelo ljubil. Za vsako gorje je imela to-lažbo, vsako neprijetnost je rešila. Pred leti je imela pri sebi nekega grofa z družino. Ker je imel ta plemič s seboj lepo mlado plavolasko, ki je bila zelo zapeta, sem svedela to svoje vroče čuvstvo zaupal teti. Pripravila jo je na mojo ljubezen in kmalu sva imela sestanke. Toda njen oče je zvedel za to nežno razmerje. Odpotoval je in mi pisal zelo nevljudno pismo.

Jaz pa sem tisto deklico, Marija ji je bilo ime, resnično ljubil. Vzdihoval sem in prosil teto, naj povabi njenega očeta k sebi. Ganjena od mojih večnih tožb je pisarila tistemu grofu. Vedno ji je odgovarjal, da bo prišel za nekaj dni prihod-nje leto. Res, mož je obljubo držal. Prišel je, toda sam. Naposled je Marijina slika v mojem srcu obledela, pokopal sem jo med spomine. Ven-dar se nisem oženil.

Pred menoj je ležalo tetino pismo. Sporoča, da je neka Marija, ki mi je bila svoje dni pri srcu, na obisku pri njej. Ostane še teden dni, potem

so trkali, peli, pili, dokler ni bil sleherni član obmizja deležen izdatnega blagoslova »Jezus!« ...

Blizu vrat, mimo katerih so se vrteli plesalci in plesalke, je bila zbrana za okroglo mizico, na kateri se je bliskalo troje pravkar prinešenih litrov vina, še prav posebno ginja družba; ne-prenemoma so zvonili kozarci.

Pa še enkrat cingelcangel, — pa še enkrat kurja vas.

Druga iz tega koticika ni bilo čuti — hre-ščeča Martinkova harmonika je tudi ta cingel-cangel včasih preglušila.

Fantom je postalo vroče, potili so se od popi-tega vina in se hodili hladit pred hišo. Diplomirani veseljaki so se že vrteli na cesti in po trati okrog hiše, brez suknjičev, z zavihanimi rokavi. Zaljubljeni pari pa so, upehani od plesa, izginjali v sencah jablan in hrušek, ki jih je bilo v bližini Medvedove gostilnice vse polno, tam so si šepeta-je dopovedovali, kako se imajo radi, da ne mo-rejo živeti drug brez drugega, in od tam se je marsikakšno dekle vrnilo v gostilno »Vozardelo, kakor kuhan rak, in si spotoma popravljalo raz-mršene lase.

Popoldne so se fantje stepli; pred gostilno je ležalo sredi ceste okrvavljeno poleno, premaganec si je v bližnjem potoku izpiral ranjeno glavo, zmagovalci pa je ukajoč dirjal čez hrib in plan, da bi se o pravem času odnesel pet šandarjem.

Minile so litanije, bližal se je večer — aru in veselje v gostilni sta dospela do viška. Vsekrizem so se vrteli razgreti pari ob zvokih Martinkove harmonike, v sobi, po veži, zunaj na cesti, po trati okrog hišnih oglov. In vsekrizem se je ob-jemalo, si nazdravljalo, kričalo, cvlilo, tulilo, pelo. Vino je teklo z miz, oče Medved je godr-njaše pobiral po tleh razbite kozarce in stekle-nice.

Ko je nastopila noč, so se duhovi za hip pomi-rili. Fantje so se zgrnili na cesti pred gostilno v tesno gručo in se odkaljevali, ko pa je po-svetila iznad hriba luna, so vsi enoglasno zapeli:

Tam za goro zvezda sveti, oj, kak' jasno se blešči —

Pod jablanami in hruškami sprehajajoča se dekleta so sladko žvrgolela:

Oj, tam za goró, oj tam za goró.

Škrjančki, škrjančki nam pojó ...

Potem so se vsi zopet vrnili nazaj v gostilno, da se navriškajo in napojejo ob »šentjanževcu« — za slovo. Ali bridko je bilo to poslavljanje, bridko je teklo vino iz kozarcev v grla. Nikomur se še ni ljubilo iti domov — prezgodaj je še bilo — in zato se je vlekle poslavljanje brez konca in kraja, na mize pa so vedno iznova romali novi štefan »šentjanževca«. Martinek na zapečku se je zga-nil, zahreščala je harmonika, fantje so poskočili, zaukali, pograbili dremajoča dekleta in se zavrteli z njimi po sobi, topotaje in udarjaje s petami ob tla, da je prestrašeno begal plamenček v pozi-bavaajoči se očrneli petrolejki pod stropom. Ta burni ples naj bi bil nekakšen amen v dolgem očenašu njihovega celodnevne veseljačenja. Za-sopljani so cepali plesalci nazaj na klopi, obje-maje svoja razgreta dekleta in nallvaje njim in sebi vnovič vina v kozarce.

Zdravilko dajmo zdaj napit'

zavoljo kompanije,

Maričko pa po rit nabit'

če vina ven ne izptije ...

Je sladkoginjena zakrožila gospa Mica iz venca »zdravilke« eno najpriljubljenejših trkaje s svojo prijateljico, sosedovo Maričko. In je napravila »ekse«, Marička tudi, na kar sta obedve vstali in zaplesali svojevrsten ples, ki ga ni znal nihče drugi v gostilni in ki je bil še najbolj podoben tangu.

Zdravilke gospe Mice so sledile zdravilke dru-gih pevcev in pevki, tako da je odmevala vsa go-stilna kmalu od samega nazdravljanja. »šentjan-ževce« je bil na vrhuncu. Fantje so se opotekali skozi vrata in izginjali v noč. Za njimi dekleta. Zunaj, za hišnimi ogli, pod jablanami in hu-škami, so darovali »trdi, pošteno nasakan« Bacchu in Veneri; nekateri so obležali na trati in se takoj pogreznili v težko spanje, drugi, trd-nejši so kobevali hripavo ukajoč v dolgih viju-gah proti domu, kamor so dospeli v najgorečnej-sem slučaju ob zori.

Kaj je homeopatija?

Preteklo soboto je minilo 168 let, kar se je rodil slavni zdravnik Hahnemann. Hahnemann je bil oče homeopatije. Kaj pa je homeopatija? To bomo razbrali iz naslednjega članka. V stotisoče, morda v milijone gredo pristaši in častilci Hahnemanna po vsem svetu, čeprav so trdili, da je bila homeopatija že davno pred Hahnemannom in da sta na ta način zdravila že Hipokrat in Paracelsus. Vendar ni mogoče utajiti, da je bil Hahnemann prvi, ki je zagrabil pri koreniki. Hahnemann se ni zadovoljeval s posameznimi ugotovitvami kakor Hipokrat in Paracelsus, marveč je zasledoval pot, ki jo je bil spoznal sam za pravo. Marijiv in nevtruden, kakor je bil, je vzdržal in kljub vsestranskim napadom dosegel namen ter je povzdignil danes že nad 130 let staro v veljavnosti in priznanju naraščajočo zdravilno metodo.

Hahnemannova mladost je bila težka in polna pomanjkanja. Rodil se je v Mišnu ob Labi, v tisočletnem saškem mestu, bil je sin slikarja na porcelan. Prve nauke mu je dal oče, ki ga je bil namenil za trgovca ter ga poslal v Lipsko (Leipzig) v neko trgovino, kjer pa se 16-letni deček nikakor ni mogel sprijazniti s svojim položajem. Zbežal je domov v Mišno. Po dolgem moledovanju, naj ga pošljejo v tamošnjo knežjo šolo sv. Afre, ker bi rad študiral in postal zdravnik, se je oče vdal in popustil.

Ko mu je bilo 20 let, je prišel zopet v Lipsko, to pot kot slušatelj medicine. Prinesel je s seboj 20 tolarjev. Druge podpore od staršev ni mogel pričakovati, ker je imel oče prav skromne dohodka. Moral si je pomagati sam. Poučeval je jezike, prevajal in štedil. Natančno čez dve leti se je napotil na Dunaj, kjer je nadaljeval svoje študije. Kmalu pa je porabil prihranke in si je moral prekrbeti novega zaslužka.

Dobra usoda mu je pomagala do službe knjižničarja in domačega zdravnika pri guvernerju Sedmograške. Hahnemann se je preselil v Sibinj, kjer je bila njegova naloga: urejevati knjižnico in denarno zbirko svojega gospoda. Obenem mu je bila dana prilika, da je svoje znanje v zdravilstvu in jeziki izpopolnil, tako da se je po poldrugem letu odpravil s številni priranki in z razširjenim obzorjem v Erlangen, kjer se je vpisal na vseučilišče. Tam je pridobil doktorat. Odšel je v Dessau, kjer se je posvetil v laboratoriju lekarnarja Huesslerja študiju kemije.

Tako je poglobil Hahnemann svoje znanje o pripravljanju zdravil in se je pri tem seznanil z lekarnarjevo pastorko Ivano Henrieto Kuachlerjevo. V njej je našel tovarišico, ki mu je v njegovem nemirnem življenju zvesto in z vsemi močmi stala ob strani. Po bivanju v Gommernu

pri Magdeburgu, kjer je opravljal službo fizika, se je napotil Hahnemann 1. 1755. v Draždane, kjer se je posvetil popolnoma kemiji in pisateljevanju. Vzdržal pa ni dolgo. Že 1. 1799. ga najdemo zopet na Lipskem, kjer prestavlja angleškega raziskovalca Cullenja knjigo »Materia medica«.

V neki opazki k temu delu je najprej s potkusni na sebi postavil trditev, da more močna doza kininove skorje povzročiti pri zdravih osebah iznenično mrzlico, na njej trpeči pa se lahko ozdravi. Na to je postavil Hahnemann načelo svojega nauka o zdravstvu homeopatije: »Similia similibus curantur« (Podobno se zdravi s podobnim). Po šestih tridapolnih letih, po neštevilnih poskusih z najrazličnejšimi zdravili na sebi in drugih je s tem spoznanjem stopil pred javnost. Posvetil se je ponovno zdravniški praksi, a so ga razvpili za kričača, ker je sam izdeloval svoja homeopatična zdravila. Zaradi njegovega obširnega dela »Organon racionalne zdravilne vede«, v katerem je utemeljil in postavil nauk o homeopatiji in v katerem je medicino svoje dobe ter metode njenega zdravljenja silno ostro zbilal, so navallili nanj z napadi, ki niso hoteli ponehati.

Tudi lekarnarji so bili proti njemu. Mislili so namreč, da so v svojih pravicah prikrašani in in so dosegli, da ni smel Hahnemann dati nobenih zdravil več. Njegovi tovariši, ki so ga delno zavidali, delno pa so se postavili v pošteno, a trdovratno fronto nasprotnikov, so mu življenje zelo zagrenili. Hahnemann je moral čisto stradati. In že je šel po deželi glas, da je homeopatija »kaznivo sleparstvo«, njen oznanjevalec pa »ničvreden potepuh«, »lažnik in kapitalni norec«. Tako so ga vnovič pregnali iz Lipskega, kjer je na ondodnem vseučilišču čital predavanja o svojem zdravilnem postopku.

V njegovi največji zadregi ga je imenoval vojvoda Ferdinand za dvornega svetnika in svojega telesnega zdravnika. Hahnemann se je preselil v Gothen in je smel v mejah anhaltske vojvodine zdraviti po svojem načinu. Svojem dobrotniku je lahko kmalu izkazal hvaležnost s tem, da ga je v težki boleznici rešil smrti in mu vrnil življenje. Nj trajalo dolgo, pa so začeli od vseh strani vreti k njemu bolniki. Prihajali so iz države pa tudi iz tujine. Hahnemann je delal od zore do mraka in še je utegnil napisati štiri zvezke obsegačee delo o »Kroničnih boleznih«. Svoboda zdravniške prakse in navdušenje bolnikov sta mu vtilvala novo moč. Pa je Hahnemannu kmalu umrla žena (leta 1830.) ki je skoraj pol stoletja delila z njim tegobo in grenkobo, a tudi vso srečo, katero je našel Hahnemann v neumornem delu.

Štiri leta pozneje je stopil tedaj že 80-letni Hahnemann v drugi zakon. Neka Francozinja, ki je bila 45 let mlajša od njega, mu je očarala srce. Starec je ustregel njenim željam, se preselil v Pariz ter se kljub visoki starosti posvetil zdravništvu in izvajal svojo prakso. Učakal je 88 let. Njegova žena ga je dejansko podpirala in je po njegovi smrti sama nadaljevala njegovo prakso.

Boj za nauk o homeopatiji se je nadaljeval in traja še danes. Kljub temu priznavajo sedaj tudi nasprotniki, da je bil Hahnemann miselno zelo nadarjen zdravnik. Njegovo rodno mesto Mišno je imenovalo trg, ki meji na hišo, kjer se je rodil, z njegovim imenom in ga je, ko je bil 86 let star, imenovalo za častnega meščana.

Leta 1851. so mu postavili nemški homeopatični zdravniški spomenik v Lipskem, leta 1855. pa kip v Gothen. Od leta 1890. ima tudi Washington Hahnemannov spomenik. Pristaši njegovega nauka se množe od leta do leta. V Nemčiji je menda tudi danes kakih 400 laičkih homeopatičnih društev. Zdravniiki-homeopati so v članje-ni deloma v osrednji organizaciji v Lipskem, pred sedanjo vojno je bilo nad 350 članov. V Nemčiji je delovalo pred vojno kakih 650 homeopatov z zdravniško diplomo. Približno toliko jih bo tudi na Francoskem, kakih 500 na Angleškem, kakih 400 na Španskem, Amerika prednjači tudi tukaj z ogromnimi številkami. Nekaj pa si velja zapomniti: od znanstveno naobraženih zdravnikov-homeopatov je treba razlikovati mazače, ki si po krivici nadevajo naslov homeopatov.

X Tretjč pred oltar z isto ženo. Zelo zanimivo zakonsko življenje ima neki mizar v Budapešti. Njegov primer nudi vpogled v nešteto možnosti, ki jih nudi življenje. Čudni mizar se je namreč tretjč poročil z isto ženo, od katere se je bil že dvakrat ločil. Pred dvema letoma sta se poročila. Kmalu sta pa spoznala, da ne moreta spraviti svojih značajev v sklad z mirno sožitje. Pa sta se ločila zaradi nezdružljivosti značajev. Ni minilo dolgo, pa je spet prevladala stara ljubezen. Drugč sta stopila pred oltar in si prisegla zvestobo. Po nekaj tednih sta že bila spet narazen. Toda zdi se, da jima je zapisala usoda skupno življenjsko pot. Zadnjč sta se spet dogovorila za skupno življenje. Tretjč sta stopila pred oltar, tretjč sta si obljubila večno zvestobo. Krepko sta se zaobljubila, da bosta tretja prisega pomagala in da ne pojmeta več razhaj.

Poravnajte naročnino!!!

odpotuje v Nico. Čutil sem, kako se mi nekdanja čustva prebujajo in nov val ljubezni do Marije je preplaval moje srce. Seveda sem vedel, da še ni poročena, ker bi mi to teta gotovo sporočila. Veselo sem premišljeval o bodočem tednu počitnic.

Pripravil sem vse za odhod. Moral sem biti zelo vesel, ker so me vsi uslužbenci tako začudeno gledali. Nebateri so izkoristili priliko in me prosili, da jim povisam prelemed. Obljubil sem jim zvišanje. Kaj denar, če dobim njo!

Srce mi je klopotalo hitreje kakor kolesa lokomotive, ki je vlekl vlak. S katerim sem se peljal na obisk. Kaj, če mi bo takoj padla v naročje? Potem odpotujem kar z njo v Nico. Na poročno potovanje! V roki sem držal tetino sporočilo. Sicer me ne bi vabila! Saj me je vendar že enkrat letos klicala na odmor! Torej — moja Marija je tam. Bil sem tako zmeden, da sem dežnik pozabil v vlaku.

Pred kolodvorom me je čakala teta s svojo starinsko kočijo. Spoštljivo sem ji poljubil roko. Videla je, da se ves tresem. Hudomušen smehljaj ji je preletel lice. Med vožnjo sem jo vpraševal o njeni gostji Mariji. Ona me je z pridržanim smehom vprašala: »No, Milan, kdaj pa je bilo tisto? Koliko let je že od vajine ljubezni? Jaz mislim, da jih je osemnajst!« Nato se je ozrla skozi okno. V šipi sem videl, da se smehlja.

Vedel sem, da mi nekaj prikrivajo. Kaj je važno, kdaj sva bila zaljubljena! Saj tudi, če je dvajset let od tistega, kaj za to! Glavno, da dobim Marijo. Obstala sva nred tetinim gradčjem. »Pojdi v svojo sobo in se pripravi. Danes praznujemo!« je rekla in odšla v kuhinjo. Nisem utegnil vprašati, kaj praznujejo, preveč sem bil raztresen.

Preoblekel sem se. Kje je Marija? Ko sem tekel po stopnicah sem srečal žensko lepega obraza, tuda že nekoliko starejšo. Bil sem prepričan, da je to Marija. Za šalo sem jo vprašal: »Gospa, mi morete povedati, kje se trenutno mudi grofica Marija?« Ona se je nasmehnila.

»Grofica Marija? Pravkar se običati za večer-

no prireditve. Njena mati pa je na svojem vsakdanjem sprehodu!«

Odšla je navzgor. Preden sem prišel do dvorišča, sem srečal še teta na stopnicah.

»Kje je Marija? ... Kaj? Povejte!«

Ona me je pogledala z pokroviteljskim pogledom.

»Poglej, tam gre!« je rekla in pokazala na damo čudovite lepote, ki je pravkar prihajala po stopnicah. Moral sem se prijeti za ograjo, da se nisem onesvestil. Mlada dama je prišla do najt. Teta je rekla: »Marija, tu ti predstavljam mojega nečaka Milana. Bodita tovariša, pojdita še malo ven, saj je še prezgodaj za večerjo.« Šele zdaj sem čutil, kako sem lačen. Dobrote tetine kuhinje Hm!

»Pa pojdva malo na vrt, če vam je prav!« je rekla Marija. Prijela me je pod roko. Ob sebi sem čutil mehko, volino telo lepe deklice. Toda to ni mogla biti Marija! Marija bo imela že nad pet in trideset! Nu, ob omamni bližini tega dekleta sem pozabil na vse skupaj.

Sprehajala sva se molče. Naposled sem le zbral toliko moči, da sem zajecjal: »Marija, me hočete poročiti?! Saj veste, kako dolgo vas že ljubim!«

Ona me je pogledala in prebledela. »Jaz naj bi vas poročila? Vi me že poznate?« Sklonila je glavo in zardela.

Kaj je, vruga, že pozabila? Toda Marija! Gledala me je s svojimi črnimi očmi čudno prijazno. »Saj niste napačni!« je naposled menila. Potem se je naglo odločila.

»Da! Hočem biti vaša žena!« Dala mi je roko, ki sem jo nežno stisnil. »Se bom vsaj sitne matere rešila!« Veselo me je pogledala.

Tako sem bil zmeden, da se niti zavedal nisem, kdaj sem bil s to deklico zaročen. Vrnila sva se proti hiši. Na pragu je stala teta. »Kaj pa to pomeni, Milan?« je začudeno spraševala.

»Nič, samo to, da sem zaročen! Hvala vam, tetka, da ste me poklicali sem!«

Ves srečen sem ljubeče pogledal svojo zaročenko.

Teta pa je ugovarjala. »Jaz sem te poklicala sem zaradi Marije! Kako pa si se kar tako zaročil?« je nekoliko ježno spraševala. Videl sem, da jo nekaj jezi, ker je nagubala čelo. A takoj je spet popustila, rekoč:

»Dobro, bomo pa praznovali zaroko!«

Poljubil sem ji roko: »Vi ste čisto zlato, draga teta! Nikoli si nisem mislil, da imate tako blago srce! Danes zaroka, jutri pa poroka!« sem se zasmejal. »Dragica, potem odpotujeva v Nico!« sem navdušeno povedal svoji zaročenci, lepi Mariji.

Toda teta me je prosila še za kratek razgovor. Nekoliko boječe sem prišel v njeno sobo. Sedela je za mizico iz vrbja in me gledala še vedno ježno. »Sedi!« je kratko velela.

»Ukraldel si mi najboljšo zabavo, ki sem jo imela v življenju. Na današnji večer sem mislila zaročiti tebe in Marijo, ki se mudi tukaj. Toda ti mi vse obračaš po svoje!«

Nerazumljivo sem jo gledal. Saj sem vendar z Marijo zaročen in teta vse to ve. »Oprostite, teta, kako pa mislite? Povejte, zakaj ste se mi v vozu smejali? Kaj pomeni vaše čudno obnašanje?«

»Bedak ubogi!« je zašepetala teta. »Ti si se zaročil z Marijino hčerjo, ki nosi materino ime. Misliš, da je njej kaj do tebe? Rešila se bo sitne matere, tvoje nekdanje izvoljenke! Sicer jo pa takoj spoznaš pa boš videl, kako neumna je bila ta tvoja ljubezen. Blagor staremu grofu, da ni privolil v zakon.«

Šla sva v jedilnico. Od mize je vstala žena, odeta v črnino, vendar pa tako sitnega nagubaneega obraza, da sem ji le nejevoljno podal roko. Nato se je užaljeno vsedla nazaj. Zdaj mi je postalo jasno! Moja bivša Marija je mati moje zaročence! Kaka sreča, da se teti ni posrečilo zaročiti me z njeno materjo!

Cez teden dni sva se umaknila pred Marijino materjo, ki je slovela kot izredno sitna ženska, v moje stanovanje, saj sva se že poročila. Danes lahko povem, da moja ženka ni podedovala sitnosti po svoji materi. Sicer pa ne vemo, kaj še pride.

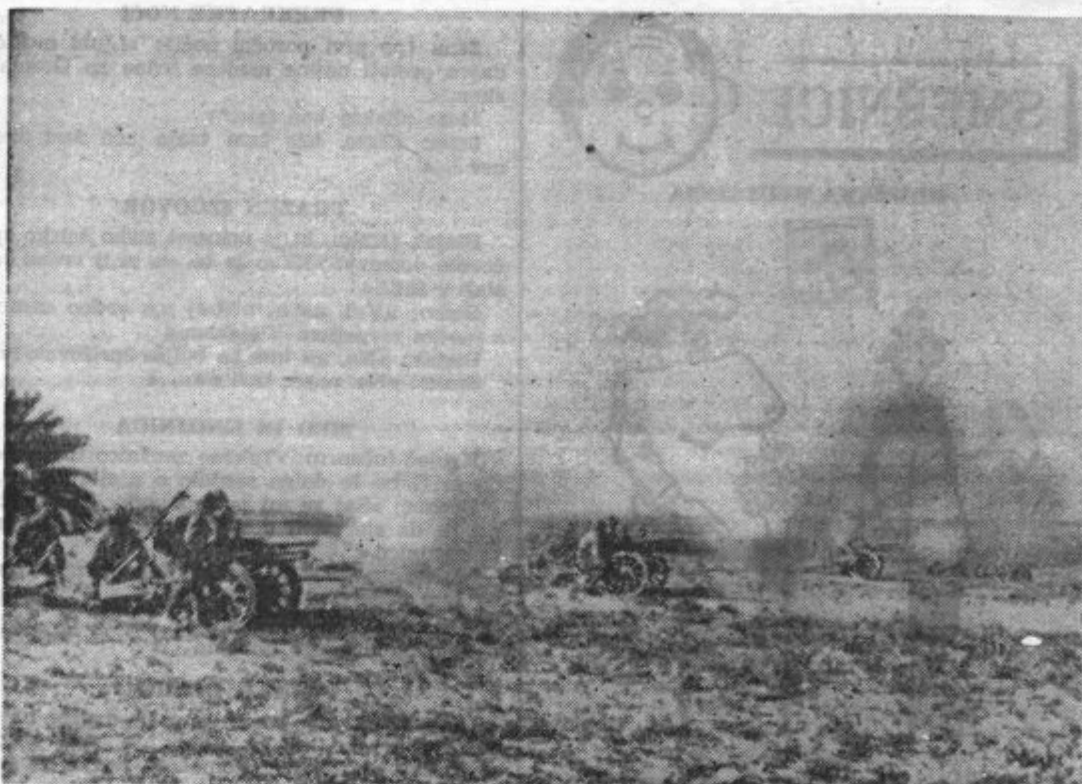

PO SVETU

× **Preurejene vožnje v Nemčiji.** S temeljitimi preureditvami pri proizvodnji in razdeljevanju blaga so zdaj v Nemčiji dosegli, da so se prevozi omejili kar za 50%. Ustanovljene so bile posebne komisije z nalogo, da se prevažanje raznega blaga uredi tako, da bi se prihranilo pri tem čim več železniških vozov, prenosa, delovnih moči in časa. Te komisije so točno določile poti, po katerih blago odslej sme iti. Natančno so tudi določili dobavitelje raznega blaga za posamezna področja ter s tem preprečili, da bi se blago po nepotrebnem vozilo iz preveč oddaljenih krajev, potem pa spet drugam, če bi se morda izkazalo, da je tam bolj potrebno. Odpravili so torej tisto, kar bi z drugimi besedami lahko imenovali »sprehajanje blaga«.

Tako se smejo na primer posamezne vrste pijač in življenjskih potrebščin prevažati samo na strogo omejenem področju. Kruha zdaj v Nemčiji ne smejo prevažati dlje kakor 50 km od kraja, kjer je bil pečen. V Berlinu na primer tudi ne moreš več dobiti Münchenskega piva, ker sta obe mesti predalet narazen. Številna podjetja so morala med seboj zamenjati svoje odjemalce. In sicer na ta način, da so si tiste stranke, ki stanujejo daleč, morale izbrati bližjega dobavitelja, prejšnjega pa opustiti v prid drugemu, ki je spet drugim strankam bliže. Isto se je zgodilo tudi s trgovci in njihovimi nezadovoljnimi odjemalci. Ta daljnosežna preureditev prevoza raznega blaga je na številnih področjih nemškega gospodarstva že doslej prihranila dosti železniških vozov, premoga, delovnih moči in tudi časa, ki bi ga bili po nepotrebnem zapravili, če bi morali razne življenjske potrebščine prevažati na velike daljave. Mnogo prevoznih sredstev so na ta način lahko dali na razpolago v vojaške namene.

× **Afriški prtljivci ali pigmejci.** Posebno poglavje nauka o človeških plemenih je posvečeno pigmejem iz Afrike. Vprav to pleme je za razvoj znanosti o rasah posebnega pomena; vsaj učenjaki, ki se bavijo s to panogo znanosti, pravijo tako. Med njimi je tudi dunajski profesor Gusinde, ki se je vprav sprva tega že prav posebno posvetil načrtnemu študiju afriških pigmejcev. Pigmejci živijo na tistem področju afriškega pragozda, ki ga namaka reka Stur — pritok Konga. Dnevna temperatura se v teh krajih giblje od 20 do 30 stopinj nad ničlo. Dež je tam vsakdanji pojav in ves pragozd je bogato napolnjen z vlago, tako da dreve tam nadvse bujno uspeva. Ti gozdovi pa so zelo temni, ker je vejevje tako razraščeno, da sončni žarki le redko kje prodrejo do tal. Zato pod tem drevjem tudi ne

Med bitko na tuniški fronti bijejo italijanski topovi neprenehoma koncentracije sovražnih sil

more rasti kakšno bujnejše grmičevje. Pigmejci so se na takšne razmere povsem navadili in so jim sončni žarki naravnost zoprni. So to res nekaki ljubitelji gozdnega somraka sredi afriške celine. Pigmejci so po postavi majhni ljudje. Moški dosežejo višino kvečjemu 144 cm, ženske pa celo samo 137 cm. Zelo verjetno je — vsaj tako mislijo strokovnjaki — da prvotna domovina teh afriških prtljivcev ni temni pragozd, čeprav ni nobenega dvoma več, da so že nad tisoč let njegovi edini prebivalci. Domnevajo, da so pigmejci prvotno prebivali kje ob robovih afriških pragozdov, pozneje pa da so se zaradi nam doslej še neznane sile umaknili v notranjštvo teh divje razraščanih gozdov.

× **Ljubavna pisma so v Srbiji omejena.** Zaradi varčevanja so izdali pred nedavnim odredbo, po kateri se v vsej Srbiji omeji poraba papirja. Odredba se nanaša tudi na porabo pisemskega papirja, ker tudi to nujno zahteva sedanji vojni čas. Odrejeno je bilo, da nobeno pismo, naj bo trgovsko ali zasebno, ne sme obsegati več ko štiri strani. Isto velja tudi za zasebna pisma, pisana na stroj. Omejitev pa se ne nanaša na trgovska natipkana pisma. Pisem, ki ne bi od-

govarjala tem določbam, ne bodo sprejemali. To bodi nauk — piše dopisnik iz Beograda — za ljubljencem, naj bodo v svojih ljubavnih pismih kratki in naj nikar preveč ne pesnikujejo.

× **Obleka in čokolada iz lesa.** Na nekem zborovanju zastopnikov lesne industrije, ki je bilo pred nedavnim v Pragi, je eden navzočnih pokazal zborovalcem obleko za doma, narejeno povsem iz lesnih vlaken. Obleka je bila čisto podobna volneni. Neki drugi udeleženec omenjenega zborovanja pa je svojim tovarišem ponudil še nekaj bolj presenetljivega, namreč čokolado iz lesa. Po nekaterih čeških kmetijah so zadnje čase začeli delati poskuse z živinsko krmo, pripravljeno iz lesa. Te poskuse so delali z govejo živino in prašiči ter pravijo, da je od 22.000 različnih vrst lesa, kolikor jih doslej poznajo, nekaj izredno redilnih.

POTEPIN

Orožnik (nepridipravu): »Od kod pa imate to svinjo? Gotovo ste jo ukradli!«

Potepin: »Ah, ne, ta se je slučajno zatekla k meni...«

Maščevanje

Jurij iz Lahovč je bil tržaški najdenec. Svojih staršev ni nikdar poznal. V rejo ga je vzel zakonaki par iz Cerkelj, ki ni imel svojih otrok. Prav posebno lepih zgledov za življenje pri rediteljih ni imel, ker je dičila očeta razvada, da je v temnih nočeh iztezal svoje kramplje po tujem blagu. Prisvajal pa si je najrajši jedila in pijače. Gnati, rebra in klobase so mu bili najpriljubljenejši predmeti in steklenice vina, piva, žganja in malinovca so večkrat napolnjevale police in omare v Grabeževi shrambi. Soproga Grabeževa je bila bogabojača žena in je vedno prosila Boga, da bi njen mož ne prišel v ječo. »Znati se mora,« je večkrat trdil Grabež. »Jaz imam pač tako ime, da moram vedno grabiti. In če to točno izvršujem, mi tudi Bog ne bo štel v greh, če sem pa tja iz bogatih zakladov pobereh male drobec.«

Obit mu je šla po sreči in dobro so živeli pri Grabežu. Jurček se je krepko obnavljal in postal trden in čeden mladent in tudi obnašanje njegovo se ni sprevrglo po nepoštenem reditelju.

Stopil je v službo v Lahovškem mlinu

Ni čuda, da so ga brhka dekleta prijazno gledala ter mu rada odpirala okenca za kratek ponočni pomenek. Ob taki priliki so ga pa nekoč zalotili fantje. Precej toplih mu je priletelo na grbo in rame, da je bil ves progast po hrbtu. Ker je bil urnih krač, jo je odnesel z malimi ranami, toda z velikimi marogami po koži. Čvrsta narava ga je kmalu izlečila.

Jurij je kmalu polzvedel, kdo so bili napadali. Ker mu je bilo znano, kam eden ali drugi zahaja v vas, je prežal na vsakega, češ: kar sem prejel, moram pošteno vrniti.

Kovačev Jernejec je prišel prvi na vrsto. Tamkaj pri cesti stoji samotna hišica Cerjakove Jere. Je to zastavna devica, ki se je prav rada šalila z močnimi fantini. Prišel pa si do hiše tudi po stranski stezi, vodeči izza skalovja ob brdu proti veliki cesti. V tistem skalovju za grmovjem je

čakal Jurij. Ko je prisopihal Jernejec tam mimo, je planil proti njemu temen človek, grd ko pošast, prasknil s planko glavi in Jernej se je zgrudil nezavesten na tla. Priložil mu je še nekaj batin po hrbtu, ga s tem zdrnil in pustil na tleh. Hladno jesensko jutro je ranjenca oživilo in s težko glavo je prikraval do doma.

Hudo je nekdo zdelal Jernejca. Leži v omotici in blede vsakovrstne neumnosti — se je govorilo po vas. Obišče ga tudi Jurij in obžaluje njegovo nezgodo. Le kdo te je, kdo? Tega bo treba poiskati. — Nikoli niso izvedeli za napadalca, a Jurij je bil zadovoljen, da je najhujšemu svojih preganjancev vrnil, kar mu je bil posodil. Obresti so bile malo prehude, toda Jernejec je popolnoma ozdravel.

Canžilev Miha bi jo tudi zaslužil. A je sedaj uro daleč na delu in se ne vrne do Vseh svetih. Poiščem ga tam, kjer je, pa tudi njemu vrnem glavnico in obresti, si je rekel Jurij. V ponedeljek zjutraj so našli Miho pri Brezovškem mostu vsega zbitega. Na vozu so ga morali peljati na dom. — Nekaj mesecev se je vlačil okoli ko megla, a storilca niso mogli izslediti. Jurij ga je čakal pod mostom, ga hitro naklestil, ko je prišel mimo in jo brzo odkuril. Zdal sem plačal polovico dolga, si je zatrjeval Jurij.

Toda zdaj je bilo Jurjevo maščevanje ustavljeno, dasiravno je rekel, da mora vse štiri poplačati, makar da jih išče po vsem svetu in vse življenje.

Jurja so potrdili k vojakom. Prišel je zraven kot nepismen, a je bil sicer zelo pripraven in spreten. Vzel ga je major k sebi za snažilca. Častnik je imel lepo kuharico, doma iz št. Jerneja, ki se je v Jurija hudo zaljubila. Obljubila mu je večno ljubezen in zvestobo in on njej menda tudi. Zna la je prav dobro brati in pisati. Naučila je v tekem leta tudi Jurija, tako da ji je znal že napisati prijazno pismo z dihi ljubezni. Polonica je bila z njim prav zadovoljna. Toda prišla je ura ločitve. Major je bil premeščen k drugemu polku, a Jurij je moral ostati v Ragusi.

Slovo od Polonice je bilo resno, solzno. Iz Raguse v Bhač so leta sedaj pisemca med Jurjem in Polonico.

Še eno leto, pa bo Jurij prost vojaške službe. Domislil se je svoje domovine in vleklo ga je tja tako, da je pozabil na Polonico in na ves drug svet. — Doma je še nekaj dolžan Jernejcemu Francetu in pa Brodarjevemu Cenetu. Tista dva morata še priti na tresk.

O Sv. Mihe lu je bil Jurij že doma. Stopil je zopet v službo v Lahovškemu mlinu. Bil je še zastavnejši, nego poprej. Dekletom je bil všeč, fantom pa ne. V Drenovčanovi gostilni je prišlo v nedeljo zvečer do pretepa, kjer jo je Jernač grozovito izkusil. Ves krvav se je v pozni noči vlekli proti domu.

Mnogo so jih orožniki polovili, toda Jurij je bil izginil, da nikdo ni vedel, kam. Takrat brzojav in telefon še nista bila tako razprežena po naši zemlji, kakor dandanes.

Jurij jo je mahal čez hribe in doline ter se čez nekaj dni ustavil v Kočevju. Dobil je tamkaj službo za postiljona. Vozil je pošto iz Kočevja v Ljubljano.

Pretep v Lahovčah ni imel posebnih posledic. Nekateri ranjeni sploh niso hoteli kazati svojih bunk. Jernač je junaško prebolel lise in rane, na hrbtu in glavi. Sodnija zaradi pomanjkanja dokazov ni mogla nikogar obsoditi. Pretepaštvo je nekoč veljalo za junaštvo. Da bi bilo vsaj v bodočnosti konec te ljudske sramote!

Po preteku enega leta je Jurij izstopil iz poštna službe in prestopil k orožnikom. Izvežbal se je za porabnega orožnika in je nosil bridko sabljo 14 let. Potem je dobil službo uradnega sluga in pred leti je stopil v pokoj. Edino hudo mu je bilo zadnja leta, da Brodarjevemu Cenetu ni mogel poravnati dolga, ker je odnesel pete v Ameriko. Na vojaško ljubico je bil že zdavnaj pozabil. Oženil se je bil s čedno deklico iz ljubljanske okolice. Umrl je letos, star 85 let.

SMEŠNICE

MODERNA SLUŽKINJA

Služkinja: »Milostiva, preden zapustim vašo hišo, bi vam rada nekaj povedala. Jaz sem lepša od vas! To mi je povedal vaš gospod soprog. Vaše obleke mi lepše pristojajo kot vam. To mi je tudi povedal vaš gospod soprog. In končno vam moram še nekaj povedati: Jaz znam mnogo boljše ljubiti od vas.«

Gospodinja: »Nesramnica, ali vam je tudi to povedal moj soprog?«

Služkinja: »Ne, pač pa vaš ljubimec.«

PREPOVED

Licejka: »Strašno se bojim, da bi naju mama videla v gozdu.«

Kavalir: »Saj baš v gozdu te ne bo iskala!«

Licejka: »Kaj veš! Ko sem ji včeraj povedala, da ne verjamem več v štokljo, mi je rekla, da ne smem več v gozd...«

PREKRATKE NOČI

Žena (po prvi poročni noči): »Ljubi možiček, dajva prebiti najine medene tedne na Grenlandskem!«

Mož: »Zakaj baš tam?«

Žena: »Zato, ker tam traja noč šest mesecev...«

PRAZEN IZGOVOR

Bizjak (sinku, ki je prinesel slabo šolsko spričevalo domov): »Kako je to, da si ti vedno tako slab v šoli?«

Sinko: »Veš, papa, učitelj me vedno zamenja z mojim tovarišem Vizjakom.«

Bizjak: »No, ali ima ta boljše spričevalo?«

Sinko: »Ne, papa, tudi ne...«

MED IN GNOJNICA

Krojač (učencu): »Takšno zaušnico ti bom dal, da se ti bo še dolgo sanjalo o njej!«

Učenec: »Saj se mi je že sinoči... Sanjalo se mi je, da ste padli v sod medu, jaz pa v jamo za gnojnico.«

Mojster: »Gorje ti, če se ti bo sanjalo tako, da sem padel jaz v gnojnico!«

Učenec: »Konec mojih sanj je bil ta, da sva nato drug drugega obiljala...«

VRAŽJI DEČKO

Gospa Emilija je povabila večjo družbo na čaj. Ker je primanjkovalo stolov, je vzel gospod, njen skrivni ljubimec, domačega sinčka na svoja kolena.

Ko je vladala največja tišina, se je malček obrnil do gospoda: »Striček, ali sem jaz tudi tako težek kakor mamica?«

JUNAK POD POSTELJO

Mož prikolovratil pozno ponoči domov in ko ga žena z metlo v roki nahrull, smukne pod posteljo.

— Takoj mi zlezi izpod postelje! — zakričala žena.

— Nočem.

— Pravim ti, da mi takoj prilezeš na dani!

— Ne, nočem.

— Pozivam te še zadnjič!

— Nočem! Naj se ve, kdo je gospodar v tej hiši!

RAZTRESEN PROFESOR

— Janković! — pokliče profesor.

— Janković je danes bolan in ostati je moral v postelji, — odgovori njegov sosed.

— Miri! — se razjezi profesor. — Naj Janković sam pove, kaj je z njim.

ČE PRIDE SKOPULJA NA OBISK
K SKOPULJI

Skopulja Otilija pride v posete k skopulji Nataliji. Blažen predpustni čas je in Natalija ponudi Otiliji krofe, na katere se je gladna Otilija spravila s precejšnjo vnamo.

»Draga Otilija, vzemi vendar še en krof.« ji prigovarja Natalija.

»Najlepša hvala, Natalija, saj sem pojedla že štiri.«

»Ti si pojedla sicer že osem komadov,« odvrne v jezi Natalija, »toda prosim, le vzemi še enega!«

SPOVED

On: »Ti mi torej za hrbtom povzročáš stroške?«

Ona: »Jaz? Kdaj?«

Ona: »Že zopet si naročila novo obleko! Za 800 lir.«

Ona: »Odkod veš to?«

On: »Včeraj si govorila v spanju...«

Ona: »Da, jaz sem to storila in si naročila obleko brez tvoje vednosti... toda oprostite... hu-hu-hu...«

On: »No, no, saj ni bilo mišljeno tako hudo. Nikar se ne joči, draga ženka!«

Ona: »Ne, ne... hu-hu-hu... saj zaslužim tvojo jezo... preslepila sem... te.«

On (začuden): »Pomiri se vendar in neha jokati!«

Ona: »Ne, ne, jaz moram plakati... kajti obleka ne stane 800 lir... nego 1800 lir!«

Križanka št. 9

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. domača žival, 5. uslužbenec šumske uprave, 10. slovenski kipar, ki živi v Beogradu, 16. bodeča pašniška rastlina, 17. nenabrušena, 18. reka, ki teče skozi Petrograd, 20. žensko ime, 21. število, 23. del prašičje glave, 24. število, 25. igralna karta, 26. začetek abecede, 27. predmet dolge in ozke oblike; šiba, 29. čeprav, četudi, 32. pripovedna pesem, 34. vijoličasta, 36. začetek in konec abecede, 37. rimska boginja lova, 39. kratke šaljive igrice, 41. hudoben, 43. pevski glas, 45. domača žival, 46. del toaleta, 47. prijatelj tuje lastnine, 49. oblika pomožnega glagola, 50. velika celina, 53. predlog, 54. oblika pomožnega glagola, 55. visoka planota v Prednji Aziji, 57. del glave, 58. poln zraka, 61. svetopisemska oseba, 62. okvara, poškodba, 63. molitev, 65. pripovedno pesništvo, 67. kazalni zaimek, 69. ene vrste in kakovosti, 70. poljski pridelek, 72. številka, 75. pripadnik evropskega naroda, 77. krstno ime izvedeno od Martin, 78. spevolgra, 80. veznik, 81. število, 82. kuhinjske in mlinarske potrebščine, 83. del telesa, član, 84. potem, kasneje, 86. pramati vseh ljudi, 88. izmikati se, pobegniti v več obrokih, 90. nervoja, strah pred nastopom, 92. električni izolator, sestavljen iz gumija in žvepla, 94. privlačen biti, 95. mrčes, 96. žensko ime.

Navpično: 1. poljedelsko orodje, 2. stavčni člen, 3. velika lesena posoda, 4. prazen šop slame, 5. velika opica, 6. je najbolj podobna človeku, 7. lepa, krasna, 8. oblika ženskega imena pod 96. vodoravno, 9. kvartaški izraz, 10. pritrdilnica, 11. posoda za mleko, 12. madžarsko žensko ime, 13. nikalnica, 14. žensko ime, 15. pleme, sorta, vrsta, pasma, 19. delež, vsota, s katero sodelujemo pri kakem podjetju, igri, 22. obrok hrane, 24. smoter rastlinskega življenja, 28. ali, mar, 30. afganistansko glavno mesto, 31. osebni zaimek, 33. ročna delavka, 35. vrag, satan, hudobni duh, 38. pripadnik evropskega naroda, 39. zmotiti; odgnati, scimiti, 40. rastlina, ki nam daje čaj, 41. kaznivo dejanje (dvojina), 42. predlog, 44. utežna enota, 47. ta v prišlekem narečju, 48. samosilniki, predstavniki strahovlad, 51. začetek zime, 52. zapravljati, brezkoristno razdajati, 54. se dviga iz mokrote v vročini, 56. solčni bog Egiptčanov, 58. pogrešiti, napraviti napako, 59. igrišče, borišnica,

1	2	3	4		5	6	7		8	9		10		11	12	13	14	15
16					17				18		19			20				
21				22		23							24				25	
26			27		28				29	30						31		
	32	33		34					35	36			37				38	
39			40					41	42							43		44
		45					46						47		48		49	
50	51					52	53					54			55	56		
57					58	59			60		61				62			
		63		64						65			66					
67	68		69						70	71			72		73		74	
75		76		77					78			79		80				
	81			82				83			84			85		86	87	
88			89				90			91		92		93				
94						95							96					

60. nacionalen, domoljuben, 61. reka, ki se izliva pri Skoplju v Vardar, 64. glej 81. vodoravno, 66. začetek kesa, 68. sad in drevo (množina), 71. pesem, 73. predsednik turške republike, 74. žensko ime, 76. prav tak, isti pa ne, 79. grška boginja krivice, 82. ura (srbohrv.), 83. enote časa, 85. dva skupno, 87. humor, šaljiva zgodba, 88. pamet, razum, 89. pritrdilnica, 90. dva enaka soglasnika, 91. osebni zaimek (množina), 93. osebni zaimek.

RESITEV KRIZANKE ŠT. 8.

Vodoravno: 1. velikonočna nedelja, 16. zgaran, 17. oda, 18. Anam, 19. po, 20. le, 22. opev, 23. oba, 24. zvon, 25. era, 26. Ida, 28. aman, 29. Ema, 30. I(van) T(avčar), 31. dne, 32. kist, 33. ud, 34. oni, 35. ocena, 37. sv., 39. Ant, 40. vsak, 41.

oče, 42. Ana, 43. ute, 44. Sara, 47. ai, 48. ar, 49. os, 50. bo, 53. skok, 55. oko, 56. upor, 59. kos, 61. ona, 63. upl, 64. to, 65. snop, 66. zob, 67. epa, 68. otep, 69. Aron, 71. lik, 72. lih, 73. ako, 75. are, 76. en, 77. mil, 78. ter, 79. osami, 81. at, 82. in, 83. notes, 85. nad, 87. anoda, 89. velikonočni četrtek.

Navpično: 1. velika sobota, 2. L(jubljski) Z(von), 3. Igo, 4. kapa, 5. oremus, 6. navada, 7. on, 8. nobeno, 9. Adamič, 10. na, 11. davica, 12. enoten, 13. lan, 14. J(anez) M(encinger), 15. boa, 19. presta, 21. edina, 25. en, 27. astra, 31. da, 36. na, 38. veliki petek, 45. ara, 46. bos, 50. skuta, 52. okoren, 54. opera, 56. un, 57. polit, 58. opilek, 59. koleno, 60. obrač, 61. opasač, 62. nakane, 65. an, 70. on, 74. omot, 77. mol, 80. ldr, 82. il, 83. ne, 84. so, 86. DN, 88. at.